

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OSN A JEJÍ VÝZNAM VE 21. STOLETÍ

Autor práce: Oldřich Mareš

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

Úvod	5
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	6
2 Prvotní myšlenky vzniku světové organizace.....	8
2.1 Řešení problémů na evropské úrovni.....	8
2.1.1 Liga křesťanských vládců	8
2.1.2 Diplomacie krále Jiřího z Poděbrad	10
3 Historie vzniku OSN.....	12
3.1 Společnost národů	12
3.2 Organizace spojených národů	14
4 Mezinárodní bezpečnost.....	17
4.1 Mezinárodní bezpečnost z hlediska vzájemných vztahů mezi státy	17
4.2 Nové bezpečnostní hrozby na prahu 21. století	18
5 Jádro jako zdroj pochybností.....	21
5.1 Krátká historie jaderných zbraní	21
5.1.1 První jaderné mocnosti.....	21
5.1.2 Vodíková puma	22
5.1.3 Neutronová bomba	22
5.2 Možné hrozby v budoucnu.....	23
5.2.1 Sestavení bomby	23
5.2.2 Atomová noc	23
5.2.3 Špinavá atomová bomba	24
5.2.4 Kufříková bomba	24
6 Otázka odzbrojení.....	25
6.1 Odzbrojení v praxi.....	26
6.1.1 Smlouva START	27
7 OSN jako lídr v procesu dekolonizace	28
7.1 Poručenská rada	28
7.2 Průběh dekolonizace	30
7.2.1 Alžírsko, počátek africké nestability.....	31
7.2.2 Rok Afriky	33
7.3 Důsledky kolonizace	34
8 Reforma Rady bezpečnosti OSN	36
8.1 Vznik Rady bezpečnosti.....	36
8.2 Pokus o reformu Rady v 70. letech 20. století	36
8.3 Reformy v 90. letech 20. století	38
8.3.1 Otevřená pracovní skupina.....	38
8.4 Reformní snahy ve 21. století.....	40
8.4.1 Vytvoření Panelu.....	41
8.4.2 Návrh 2 modelů reformy.....	42
8.4.3 Postoj k navrhovaným změnám	45
8.4.4 Neúspěšná jednání.....	47
9 OSN a nezbytnost reformy	49
9.1 Mírová organizace.....	49
9.2 Nutná reforma	51
Závěr	53
Seznam použité literatury	55
Abstrakt	61
Abstract.....	62

Úvod

Organizaci spojených národů zná převážná většina lidí, ale už ne většina by dokázala vysvětlit, čím se konkrétně zabývá, popř. proč a kdy vznikla. Rozhodně tedy není na škodu si uvést opravdu elementární informace o samotné organizaci, jejích základech a organizační struktuře. Zajímavá je podstata OSN, tedy zabránění dalším válkám a trvalé udržení míru, která je mnohými opomíjena. Je proto dobré připomenout si prvotní příčiny vzniku Organizace spojených národů. Přesně 20 let je tomu, co se opět sjednotilo Německo, a tím skončila tzv. studená válka. Téma je logicky o to více aktuálnější a je třeba více mluvit i o nepopulárních věcech, jakými jsou například liknavost a nepružnost při rozhodování.

Je mnoho témat, kterými se OSN zabývá, je tedy nutné selektovat ty nejaktuálnější a zaměřit se na ně. Organizace je největší svého druhu a je zapotřebí, aby i tak velký kolos, jakým OSN bezpochyby je, reflektoval současné trendy a kolorit dvacátého prvního století. Mnoho jednotlivců, skupin a států Organizaci kritizuje, že je zpátečnická a nmoderní. Musíme ovšem podotknout, že dnešní Organizace spojených národů reprezentuje drtivou většinu obyvatel na zemi, tedy i jejich zájmů. A dnes v moderní společnosti je velice obtížné vyhovět všem požadavkům. Neměli bychom zapomínat na nábožensky rozdělený svět, který velmi komplikuje shodu v tom, co je správné. V neposlední řadě jsou tu a vždy budou zájmové, nátlakové organizace, co sledují hlavně své zájmy, zisky a prospěch. S těmi je nutné efektivně bojovat a nedopustit, aby určovaly povahu mezinárodní reprezentace.

Měli bychom se poučit z chyb minulosti a dělat vše proto, aby se v budoucnu neopakovaly kruté události z první poloviny 20. století. Mladší generace to vidí jako vzdálenou historii, ale pro mnohé z nás jsou to stále bolestivé vzpomínky a zkušenosti a měli bychom o nich neustále mluvit v souvislosti, jak jim předcházet.

Zmíněné informace nám pomohou lépe pochopit a orientovat se v počínání OSN a možná poodhalí příčiny nezdarů i úspěchů této výjimečné organizace.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Práce na téma *Organizace spojených národů ve 21. století* reflektuje současnou složitost dnešního světa. Smyslem práce je dojít k jednoznačné odpovědi na otázku, jestli by OSN měla nějakým způsobem změnit, transformovat či jinak přizpůsobit svou strukturu současným trendům. Na tuto nelehkou otázku pomůže odpovědět pestrá literatura doplněná o relevantní elektronické zdroje.

Druhá, již teoretická kapitola se zabývá úvodem širokou problematikou Organizace spojených národů. Český čtenář může být překvapen, protože právě jeden z českých králů stál za první myšlenkou řešit problémy společně a hlavně mírovou cestou. Kapitola líčí nelehký zrod průkopnického dokumentu, který o několik století předběhl svou dobu. Základní literaturu tvoří dvě knihy. „Lexikon osobností“, jehož autorem je Vít Haškovec, nám pomůže odhalit, kdo skutečně byl Jiří z Poděbrad. Kniha historika Josefa Fraise, „Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu“, rozkrývá pozadí důležitých událostí, které se v tehdejší době udály.

Třetí kapitola zabývající se strukturou organizace a jejích orgánů není z hlediska bakalářského bádání nikterak stěžejní, nicméně je důležité zmínit elementární informace, které pomohou čtenáři v orientaci dané problematiky. Na tyto informace poslouží publikace Informačního centra české pobočky OSN, popř. domovské internetové stránky Organizace spojených národů.

Následující části práce se věnují aktuálním tématům, jakými jsou například odzbrojování a zbraně hromadného ničení. Nelze opomenout tuto tematiku, z důvodu, že to je právě nešíření zbraní, mezinárodní bezpečnost a soužití v míru, co zapříčinilo zrod OSN. Kapitola je členěna od křehké mezinárodní bezpečnosti, přes jaderné zbraně, potažmo zbraně hromadného ničení. Tuto problematiku zakončuje kapitola o odzbrojování. Jako základní pramen slouží kniha autora Jana Ondřeje „Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti“, kde velice podrobně a srozumitelně popisuje všechna úskalí odzbrojovací politiky. V kapitole nalezneme komparaci dvou pohledů na mezinárodní bezpečnost, které se v mnoha ohledech trefně doplňují. Téma je zvoleno záměrně, jelikož odzbrojování a mezinárodní mír jsou oblasti, kde organizace selhává a šetření v práci to jen potvrzuje.

Osmá kapitola řeší problematické období 20. století jménem dekolonizace. Je až s podivem, že dodnes nejsou všechny otázky na toto téma dořešeny, viz Západní Sahara. Dekolonizační proces je nedílnou součástí historie Organizace spojených národů a je zapotřebí se o něm zmínit. Kapitola je řešena jako průvodce od konce 2. světové války, kdy byla v roce 1945 ustanovena Poručenská rada, do dnešní doby. Záměr vyzdvižení dekolonizačního procesu spočívá v utvrzení, že nebyť aktivit OSN v této oblasti, stále bychom byli svědky nezávislých území. Tato nezávislá území nemají, až na výjimky, ve 21. století místo. Informace pocházejí z různých zdrojů, ale především od autora Jana Klímy a jeho díla „Dekolonizace a problémy třetího světa“. Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky sehrál v dekolonizačním procesu důležitou úlohu. Zajistil humanitární práce tam, kde to bylo zrovna potřeba. Během Alžírské války získal větší mezinárodní podporu, kterou později zužitkoval při dalších operacích.

Poslední část teoretické části práce pojednává o reformních tendencích, které státy již vyvinuly ve snaze zlepšit efektivitu a reprezentativnost organizace. Každá reforma se potýká s počátečními problémy, platí to i v případě OSN. K tomuto tématu není dostatek české literatury, proto jsou použity hlavně díla zahraničních kapacit v oboru (Jonas Freiesleben, Olivia Lau). Vhodně jsou pak použity informace z internetových mezinárodních zdrojů. Bývalý generální tajemník OSN Kofi Annan vyvíjel v této oblasti značné úsilí, proto je podstatná část kapitoly věnována právě období, kdy stál v čele OSN.

Poslední kapitola se věnuje spíše subjektivním tezím a názorům autora, které se opírají převážně o výsledky, k nimž dospěl v dosavadním studiu tohoto tématu.

2 Prvotní myšlenky vzniku světové organizace

Organizace spojených národů je největší světovou organizací a má značný vliv na každodenní život kolem nás. Ovšem nikdo moc nemluví o tom, kdy byly položeny základní myšlenky takového projektu. První ověřené prameny dokládající tyto snahy se nacházejí u nás, na území České republiky. Přesněji se jedná o východní cíp Středočeského kraje – Poděbrady. V 15. století zde panoval český král Jiří z Poděbrad. Byl to rozhodný panovník a velký diplomat, který po sobě zanechal několik odkazů.

2.1 Řešení problémů na evropské úrovni

Asi nejznámější pro všechny z nás je to, že Jiří z Poděbrad podporoval Husity, za což se mu záhy začalo po Evropě říkat kacír a husitský král.¹ Papež Pius II. se s Jiřím znal, byli to přátelé, a dokonce za ním v Čechách jednou byl. Ale jedna věc je později rozdělila. Totiž v oné době Čechy zmítaly husitské války a král Jiří, jakožto moudrý panovník nechtěl přilévat olej do ohně, proto hledal kompromis moci mezi katolíky, husity a šlechtou. To se doneslo i do Říma a tímto si papeže popudil proti sobě. Papež Pius II. jej nazval heretikem a uvalil na českého krále klatbu. Později poslal do Čech křížovou výpravu. Jiří z Poděbrad neměl mnoho možností. Válek měl na svém území již dost a žádný z panovníků okolních států s Jiřím nechtěl mít mnoho společného, když byl v nemilosti mocného papeže. Král to tedy vyřešil jinak, přímo šalamounsky.

2.1.1 Liga křesťanských vládců

Jiří z Poděbrad navrhl velice zajímavou věc. V hlavě jeho rádce Antonia Mariniho z Grenoblu se totiž urodil projekt, na tu dobu velice nadčasový. Chtěl vytvořit mírovou organizaci křesťanských panovníků, kteří by řešili své spory diplomaticky a ne silou a válčením.² Organizace se měla jmenovat Liga křesťanských princů a sdružovala by všechny křesťanské panovníky tehdejšího světa. To samozřejmě znamenalo jen v rámci Evropy, protože ve středověku byla známa jenom oblast tehdejší Evropy.

Tento plán měl na první pohled sjednotit rozhádanou Evropu, ale hlavní myšlenka chytrého krále a jeho rádce nebyla tak zjevná. Jiří z Poděbrad si byl velice dobře vědom jedné věci. Jakmile by totiž navrhl pouze nějakou mírovou spolupráci, mnohé vlivné panovníky by taková záležitost vůbec nezajímala. Zacílil proto na

---

¹ HAŠKOVEC, V, et al. *Galerie géniů*. Praha : Albatros, 2004. s. 158.

² FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. Třebíč : Akcent, 2006, s. 81.

Achillovu patu tehdejšího světa, na rozpínající se Osmanskou říši.³ Vzbuzení potřeby bránit se mocnému společnému nepříteli mělo jeden cíl. Zmizet z hledáčku papeže, který považoval husitské války za problém, co je třeba vyřešit. Koncentrovat úsilí na společnou obranu křesťanského světa se Jiřímu náramně hodilo.

Český král si představoval velice moderní a do té doby neznámé společenství. Dle jeho myšlenek by státy musely postoupit část své svrchovanosti ve prospěch organizace. Dále král Jiří navrhoval, aby se zřídila společná pokladnice a tam by se platily členské příspěvky. Z nich by se poté platila nákladná válka s Turky a hradila se pravidelná setkání společenství. Jiří šel ale ještě dál. Dokonce uvažoval o projektu společné měny. Případné spory by řešil mezinárodní soudní dvůr, kterému by zasedala tzv. Rada panovníků. Ta by měla v čele nejvlivnějšího panovníka Evropy, za něhož se v té době považoval francouzský král Ludvík VI. Jiří také navrhnul znak organizace, jehož podoba se bohužel nedochovala.

Tento specifický projekt byl však již v počátku odsouzen k zániku. Bylo to z mnoha důvodů. V první řadě kvůli postoupení části své svrchovanosti ve prospěch společenství. V době, kdy panovníci mezi sebou často válčili a diplomacie se dělala hlavně skrze sňatky potomků, to byla přímo revoluční myšlenka, která nenašla pochopení u těch, kteří v 15. století určovali chod Evropy. V jednom z článků své listiny navrhoval, aby se členské příspěvky platily povinně, a kdyby je někdo odmítl hradit, tak by mu nabíhaly úroky, popř. se proti němu mohlo zasáhnout silou. Takto radikální inovace byly příliš i pro některé liberálně smýšlející státníky. Dále projekt mezinárodního soudního tribunálu nebyl v tehdejší době to, o co by někdo stál.⁴

Svatá říše římská a francouzský král nechtěli řešit takové věci centrálně. Měli rádi věci pod kontrolou, a proto ani tento návrh nebyl příliš šťastným. Navíc papež Pius II. zemřel v témže roce, kdy Jiří přišel se společenstvím. Byla totiž reálná šance, že vidina svaté války proti Turkům papeže bude lákat. Dokonce si papež českého krále povolal k sobě na konzultaci, ale než mohli o čemkoli jednat, papež zemřel.

---

³ FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. Třebíč : Akcent, 2006, s. 82.

⁴ NICKLISCH, A. *Odkaz Jiřího z Poděbrad dnešku a zítřku* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 19.10.2000 [cit. 2009-11-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.

2.1.2 Diplomacie krále Jiřího z Poděbrad

Roku 1463 král Jiří vysílá posla k polskému králi Kazimírovi, aby ho dostal na svou stranu. Kazimír sice vše důkladně vyslechl, ale nijak valně z projektu nadšen nebyl a jeho reakce byla dosti nepřesvědčivá. Český král se tedy musel obrátit na někoho jiného. Vyslal své služebníky do Uher za Matyášem Korvínem, svým zetěm. Navrhovaná smlouva se Matyášovi zamlouvala, proto se český panovník záhy obrátil na hlavního evropského arbitra, francouzského krále Ludvíka VI.

Jiří velice dobře zacítil na Ludvíkovo ego, protože francouzský král v té době nelibě nesl papežské snahy dirigovat vnitřní i zahraniční politiku Francie. Navíc nikdo nemohl lépe pochopit české přijímání pod obojí, protože podle starodávného rituálu sám během korunovační mše přijímal pod obojí. Vzhledem k tomu Jiří očekával, že se Ludvík bez váhání připojí k iniciativě. Jiří mu chtěl nabídnout i vedoucí pozici v nově ustanoveném orgánu. Bohužel i v diplomacii platí pravidlo načasování, a to se na půdě Francie Jiřímu nepovedlo. Francie byla totiž vyčerpána stoletou válkou s Anglií, navíc Angličané měli doposud v držení přístav Calais a válka mohla propuknout znovu v podstatě kdykoliv. Aby toho nebylo málo, burgundský následovník trůnu Karel se vytrvale snažil s ostatními šlechtici nastolit opět dělbu moci a zabránit Ludvíkovi dosažení absolutní moci. K tomuto účelu dokonce založili tzv. Ligu veřejného dobra. Ludvík dozajista přihlédl i k faktu, že papež si českého krále těsně před vyjednáváním povolal před církevní soud, a proto se rozhodl posečkat na výsledek ožehavé situace. Francouzský král zaslal pouze přátelskou smlouvu, víceméně potvrzující dohody uzavřené už předchůdci obou panovníků.⁵ Král tedy smlouvu neposvětil a od té doby se Jiřímu přestalo diplomaticky dařit. Návrh Ligy křesťanských princů se bohužel uložil k ledu a začaly se dít úplně jiné věci.

Šlechta se od Jiřího počala odvracet, protože souběh událostí nenasvědčoval tomu, že český král bude ve svém diplomatickém tažení úspěšný. Jiřímu docházely peníze na válčení. Navíc do českého království, o kterém papež Pius II a jeho spojenci mluvili jako o heretickém území, bylo posláno několik křížových výprav. Husitský král Jiří měl však na své straně velice šikovné bojovníky, v Evropě asi nejobávanější, a vždy

---

⁵ FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. Třebíč : Akcent, 2006, s. 84.

výpravu odrazil či zdecimoval. Jiří z Poděbrad byl však již starší muž a roku 1471 zemřel ve věku 51 let.⁶

Můžeme se dnes jen dohadovat, jak by se asi měnily dějiny, kdyby se revoluční projekt Jiřího z Poděbrad uskutečnil, ale jedno je jisté, Jiří nám zanechal velký odkaz a ukázal cestu moderní diplomacie, která předběhla o mnoho staletí svou dobu. Ukázal, že problémy zasahující přes hranice států si vyžadují komplexní řešení skrze mezinárodní jednání či nově vytvořené instituce. Na jednu stranu nám jeho vize připomíná předchůdce Organizace spojených národů, ale fakt, že společenství mělo i svůj vojenský charakter v nás vyvolává otázku, zda český panovník nepoložil základy také Severoatlantické alianci NATO. Myšlenky na mezinárodní soudní dvůr se přesně ztotožňují s dnešním konceptem. Díky tomu můžeme Jiřího z Poděbrad považovat za vizionáře. Problém s tím spojený, tedy neochota podřídit část své svrchovanosti mezinárodnímu arbitru, přetrvává bohužel dodnes.

V roce 2010 je tomu přesně 547 let, kdy český král Jiří z Poděbrad oficiálně přišel s návrhem mezinárodní mírové, leč i v mnoha ohledech vojenské, organizace. Jeho nadčasové myšlenky nenašly v 15. století pochopení a jako mnozí nepochopení velikáni došel uznání až mnoho let po své smrti. Až roku 1967 OSN vydala pamětní medaili, která má připomínat neúspěšné snažení českého krále o několik staletí dříve.⁷

---

⁶ HAŠKOVEC, V, et al. *Galerie géniů*. Praha : Albatros, 2004. s. 158.

⁷ RIES, P. *Byli jsme první - zásluhou českého krále Jiřího z Poděbrad* [online]. Praha : Economia, 17.2.2008 [cit. 2010-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://ries.blog.respekt.cz/c/25509/Byli-jsume-prvni-zaslouhou-ceskeho-krale-Jiriho-z-Podebrad.html>>.

3 Historie vzniku OSN

Americký prezident Franklin D. Roosevelt byl strůjce názvu Spojené národy. Tento název se poprvé užil 1. ledna 1942 za druhé světové války v Deklaraci Spojených národů, kdy se lídři 26 států domluvili na společném postupu proti státům patřícím do tzv. Osy. Ta představovala Německo, Itálii a Japonsko.⁸

Prvotní spolupráce mezi státy byla založena na konkretizaci problémů, které trápily členské země. Vytvářely proto mezinárodní organizace, které se měly již touto podrobnou problematikou zabývat. Mezi prvními byly Mezinárodní telegrafická unie z roku 1885 a Všeobecná poštovní unie, která vznikla roku 1874. Dodnes tyto organizace fungují pod záštitou OSN.

V Haagu roku 1899 byla uspořádána první mezinárodní mírová konference. Ta měla za hlavní úkol najít a dohodnout se na takových nástrojích a prostředcích, které by zamezily ozbrojeným konfliktům, i když by byla válka nevyhnutelná, případně si vymezit pravidla a normy boje. Tato konference dokázala najít konsenzus napříč státy po celém světě. Zúčastnění schválili Úmluvu o mírovém řešení mezinárodních konfliktů a ustavili. Stálý arbitrážní soud, který zahájil činnost v roce 1902.

Předchůdkyní OSN byla Společnost národů – organizace koncipovaná za podobných podmínek v průběhu první světové války a ustanovená v roce 1919 v rámci Versailleské smlouvy „na podporu mezinárodní spolupráce a dosažení míru a bezpečnosti“.

3.1 Společnost národů

První světová válka ukázala, že 20. století plné pokroku a nových objevů nebude tak jednoduché, jak by se na první pohled zdálo. Na základě výsledků pařížské mírové konference byla ustanovena tzv. Společnost národů (League of Nations). Jako počátek této organizace je považován 28. červen 1919, kdy byla podepsána Versailleská mírová smlouva.⁹ Zakládajícím dokumentem organizace byl Pakt společnosti národů, jenž vstoupil v platnost v roce 1920 a který zavazoval členské státy k dodržování

---

⁸ VONDRA, A. *Severní Korea: „osa zla“ se protнула s atomovou výzbrojí* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 16.10.2006 [cit. 2010-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministra_vondry_2006/severni_korea_osa_zla_se_protнула_s.html>.

⁹ TOWNSHEND, C. *The League of Nations and the United Nations* [online]. London : BBC, 1.5.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/history/worldwars/wwone/league_nations_01.shtml>.

mezinárodního práva a k mírovému řešení mezinárodních konfliktů. Jednalo se především o demilitarizaci, udržení světového míru a prevence před dalšími válečnými konflikty.

Oficiálním sídlem Společnosti národů se stala Ženeva.¹⁰ Zakládající státy byly vítězné státy války a spojenci, tzv. státy Dohody. Patřily mezi ně Spojené státy americké, dále šlo například o Spojené království, Francii, Belgie, Srbsko a Rusko. Mimo jiné k nim patřilo i Československo řízené částečně z exilu. Později se připojilo mnoho dalších států.

Orgány společenství byly tři. Prvním bylo Shromáždění, které bylo tvořeno zástupci všech členských států, druhým byla Rada, která se skládala ze stálých a dočasně volených členů, a posledním byl Sekretariát, v jehož čele stál generální tajemník. Můžeme zde vidět znatelnou organizační paralelu s budoucí Organizací spojených národů.

Za hlavního iniciátora této organizace je považován americký prezident Woodrow Wilson.¹¹ Zajímavostí ovšem je to, že i když americký prezident Wilson sehrál tak důležitou úlohu v nastávající organizaci, americký kongres nikdy neratifikoval Pakt společnosti národů. Spojené státy americké se tak nikdy nestaly právoplatnými členy i přes velké lobby svého prezidenta ve prospěch členství.

Krátce po založení se množství států měnilo. Kolísalo dokonce v rozsahu 35 až 70 členů, což mohlo mít do budoucna špatné důsledky. Také se však brzy objevily problémy, když vlivné státy naopak začaly z organizace vystupovat. Jednalo se o státy, které sehrály důležitou úlohu ve druhé světové válce jako agresori, tzv. mocnosti osy zla. Německo bylo přijato roku 1926 a vystoupilo 1933. V téže roce vystoupilo také Japonsko a roku 1937 ukončila své členství Itálie. Jediným vyloučeným státem byl Sovětský svaz. Přijat byl roku 1934 a za 5 let spolupráce 1939 byl vyloučen.

---

¹⁰ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 3.

¹¹ TOWNSHEND, C. *The League of Nations and the United Nations* [online]. London : BBC, 1.5.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/history/worldwars/wwone/league_nations_01.shtml>.

Společnost národů nebyla tolik efektivní, jak se v počátku předpokládalo. I přes značný vliv Francie a Spojeného království společenství nedostalo nikterak svých cílů. Bylo to částečně způsobeno i tím, že na jedné straně stály menší státy a ty s menším vlivem a na straně druhé ty nejvlivnější v čele s Británií a Francií.

To samozřejmě způsobovalo neshody a přispívalo k obecnému napětí mezi členskými státy. Takto neefektivní společenství ukázalo svoji nečinnost v praxi, když fatálně selhalo na prahu druhé světové války. Pro ilustraci můžeme zmínit přijetí Mnichovské dohody, kde bylo každému zainteresovanému účastníkovi nad slunce jasné, že válka je téměř nevyhnutelná a organizace neudělala takřka nic, co by zamezilo následným válečným hrůzám. Společnost národů oficiálně zanikla roku 1946. Na činnost Společnosti národů přímo navázala Organizace spojených národů, která se stala jejím následníkem.

3.2 Organizace spojených národů

V roce 1945 se v San Francisku sešli zástupci 50 zemí na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání a vypracovali Chartu OSN. Delegáti tehdy rokovali o návrzích vypracovaných zástupci Číny, Sovětského svazu, Spojených států amerických a Velké Británie během srpna až září 1944 v americkém Dumbarton Oaks. Chartu podepsalo 26. června 1945 celkem 50 zemí.¹² Polsko nebylo na konferenci zastoupeno. Svůj podpis připojilo později. I přesto je považováno za jednu z 51 zakládajících členských zemí OSN.

Organizace spojených národů oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí OSN. Každoročně se proto 24. říjen slaví jako Den Spojených národů.

Charta Spojených národů je ustavující dokument světové organizace, který stanovuje práva a povinnosti členských států a stanoví orgány a postupy fungování OSN. Jako mezinárodní smlouva kodifikuje Charta základní principy mezinárodních vztahů – od suverenity a rovnosti mezi státy až po zákaz užití síly při řešení mezinárodních sporů.

---

¹² HOSSEINIOUN, M. *United Nations-San Francisco Reunion for the New Millenium* [online]. New York : United Nations, 3.3.2005 [cit. 2010-03-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/Pubs/chronicle/2005/issue3/0305p24.html>>.

Cíle Spojených národů jsou následující:

- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost;
- rozvíjet mezi národy přátelské vztahy založené na respektování zásad rovnoprávnosti a práva na sebeurčení národů;
- spolupracovat při řešení mezinárodních ekonomických, sociálních, kulturních a humanitárních otázek a při podpoře základních lidských práv a svobod;
- být centrem pro koordinaci kroků, které národy podnikají v zájmu dosažení těchto společných cílů.¹³
- Činnost Organizace spojených národů vychází z následujících zásad:
- všechny členské státy jsou suverénní a rovnoprávné;
- zavazují se plnit své povinnosti vyplývající z Charty;
- zavazují se řešit mezinárodní spory mírovými prostředky, bez ohrožování mezinárodního míru, bezpečnosti a spravedlnosti;
- vyvarují se vyhrožování silou a používání síly proti jiným členským státům;
- zavazují se poskytnout OSN veškerou pomoc při jakékoli akci, ke které Organizace na základě Charty přistoupí;
- žádné ustanovení Charty neopravňuje Spojené národy k tomu, aby se vměšovaly do otázek, které jsou výlučně vnitřní záležitostí jakéhokoli státu.

„Členství v organizaci upravuje Charta OSN. K Organizaci spojených národů se může připojit kterýkoli mírumilovný stát, který ovšem přijme bez výjimky povinnosti zakotvené v Chartě a bude je svědomitě plnit. Jenom Valné shromáždění může přijímat nové členy. Tyto členy nejprve musí navrhnout Rada bezpečnosti. Pozastavit členství nebo vyloučit některý stát je možné pouze tehdy, poruší-li některý z členů zásadním způsobem zásady Charty. Tyto podmínky jsou ustanoveny v Chartě OSN.

Oficiálními jazyky jsou podle Charty Organizace spojených národů angličtina, čínština, francouzština, ruština a španělština.“¹⁴ Jako oficiální jazyk Valného shromáždění, Rady bezpečnosti a Ekonomické a sociální rady byla později doplněna arabština.

---

¹³ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 5.

¹⁴ *Organizace spojených národů* [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 17.7.2007 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1109>>.

Rozpočet OSN schvaluje Valné shromáždění vždy na dvouleté období. „*Na roky 2009 – 2010 byl schválen rozpočet téměř 14 miliard dolarů.*“¹⁵ Předkládá ho generální tajemník a posuzuje jej Poradní výbor pro administrativní a rozpočtové otázky. Ten tvoří šestnáct odborníků, kteří jsou navrhováni vládami svých zemí a voleni Valným shromážděním. Programová hlediska posuzuje Výbor pro program a koordinaci složený z 34 odborníků, kteří jsou voleni Valným shromážděním a jednají v souladu se stanovisky svých vlád.

---

¹⁵ RUSSELL, G. *UN budget* [online]. New York : FOX News Network, 17.11.2009 [cit. 2010-07-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.foxnews.com/world/2009/09/17/budget-believe-billion/>>.

4 Mezinárodní bezpečnost

4.1 Mezinárodní bezpečnost z hlediska vzájemných vztahů mezi státy

Otázka mezinárodní bezpečnosti prošla posledními lety určitým vývojem. Události na počátku 21. století jasně ukázaly, že i v tak bezpečném západním světě plném technologií se nelze mylně domnívat, že svět je v míru. V Chartě OSN je termín mezinárodní mír velice dobře a logicky spojen s výrazem mezinárodní bezpečnost. Z toho lze tedy soudit, že tyto dvě věci spolu vzájemně kooperují a jedna bez druhé vlastně ani nemůže být. Ale naproti tomu samotné tyto pojmy nejsou v Chartě OSN jasně vymezeny, proto musíme chápat tyto věci v kontextu celého fungování Organizace spojených národů, především jejich cílů a zásad.

Mezinárodní bezpečnost v rámci mezinárodních vztahů je podle EICHLERA¹⁶ vymezována jako základní hodnota a nejvyšší cíl každého státu či bezpečnostního společenství sdružujícího více států. Bezpečnost jako stav je nejčastěji vysvětlována jako nepřítomnost či neexistence ohrožení nejvyšších hodnot státu či společenství. Stát je bezpečný v tom případě, když je zajištěna obrana jeho území a hodnot, které se na něm nacházejí, fungování jeho institucí a ochrana obyvatelstva.

Pokud jde o státy, hovoří se o objektivním a subjektivním smyslu jejich bezpečnosti. Objektivní bezpečností se rozumí stav, kdy důležité hodnoty společenství neohrožují žádné přímé hrozby. Naproti tomu subjektivní smysl říká, že není strachu, že tyto sdílené hodnoty by se mohly stát terčem jakéhokoli útoku. Z tohoto nám vyvstávají základní otázky: jaké hrozby či nebezpečí by mohly narušit soudržnost a mírové uskupení státu, jakým způsobem by se tyto hrozby projevíly a jak jim máme čelit.

Důležitým předpokladem udržení mezinárodní bezpečnosti a stability je zachování a posílení vzájemných mírových vztahů mezi státy, obzvláště jadernými mocnostmi. Podle ONDŘEJE¹⁷ má základní význam při upevňování bezpečnosti v dnešním jaderném věku zásada rovnosti a stejné bezpečnosti.

Toto se potvrdilo zejména při bipolárním rozdělení světa, kdy určující bylo rozvržení sil mezi bloky. Získání byť zanedbatelné výhody mohlo ohrozit velice

---

¹⁶ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : Avis, 2006, s. 8.

¹⁷ ONDŘEJ, J. *Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005, s. 10.

křehkou rovnováhu mezi mocnostmi, které disponovaly jaderným arzenálem a ohrozit samotnou existenci celého lidstva. Tyto hrozby se naštěstí rozplynuly rozpadem bipolárního světa a státy již nebyly ohrožovány jaderným konfliktem, ovšem objevila se nová nebezpečí. Ideologickou svobodu umožnila větší otevřenost a tím vznikly nové typy hrozeb, které byly dříve opomíjeny.

4.2 Nové bezpečnostní hrozby na prahu 21. století

Pádem železné opony se vytratila hrozba jaderného či jiného válečného konfliktu mezi dvěma zneprátenými bloky, který by měl nedozírné důsledky pro celé lidstvo. Dnes, na počátku 21. století, se ovšem potýkáme s neméně naléhavějšími bezpečnostními problémy na globální úrovni, jakými jsou například terorismus, šíření zbraní hromadného ničení a také velmi často opomíjený nacionalismus. Obecně lze tyto hrozby rozdělit na politické, ekonomické, ekologické, sociální a kulturní. Dnes se velmi mluví o závažných sociálních problémech typu chudoba a šíření nebezpečných nemocí v zapomenutých částech světa.

Role Organizace spojených národů je zde zřejmá. Podle článku 11 Charty OSN je Rada bezpečnosti garant mezinárodního míru a proti druhotným problémům výše uvedeným by měla bojovat s nejvyšší možnou důkladností. Mezi jednotlivými hrozbami jsou úzké souvislosti.

Například ekonomická část globalizace způsobuje, že útoky teroristů či jiných nátlakových skupin mají devastující účinky jak na ekonomiku státu, kterého se problém týká, tak na státy s ním ekonomicky a obchodně provázané. Světová banka odhaduje, že útoky z 11. září 2001 zvýšily počet lidí žijících v chudobě asi o 10 miliónů a konečný účet pro celosvětovou ekonomiku se bude pohybovat kolem 80 miliard dolarů. To jsou alarmující fakta a ukazují nám, že nové hrozby nejsou o nic menší než za doby bipolární konfrontace. Šíření zbraní hromadného ničení umožňuje lepší dostupnost jaderného materiálu. Schopnosti obchodníků s těmito produkty dávají šanci teroristům, aby se k těmto nebezpečným věcem dostali a následně šířili v různých koutech strach.

Mezinárodní bezpečnost tímto získává úplně nový rozměr. Povinnost vzájemné ochrany mezi státy proti teroristům a organizovanému zločinu volá po spolupráci

v kritických bezpečnostních otázkách. Dokladem tohoto může být celosvětová solidarita a pomoc Spojeným státům americkým po teroristických útocích z roku 2001.

Od 20. století s rozvojem lidských práv a vytvořením definic problematiky lidských práv již nemůžeme nahlížet na bezpečnost pouze jako na mírovou stabilitu mezi státy, ale musíme vzít v úvahu potřebu bezpečnosti jednotlivců. Samotný stát již nemůže svévolně upravovat status jedinců, jak se mu zlíbí, protože je vázán mezinárodními normami mezinárodního práva. Porušování a hrubé pošlapávání existence těchto práv Rada bezpečnosti OSN považuje za ohrožování mezinárodního míru. Následně může dle svého uvážení podnikat kroky, které spadají do její pravomoci v podobě rezolucí, embarg či jiných podobných sankcí. Právě bezpečnost jednotlivců je hrubě porušována v některých státech Afriky, jako například v Somálsku či v minulosti ve Rwandě. Jedná se také o dnes mediálně opomíjené persekuce jedinců v Asii v Barmě nebo v Severní Koreji.

Musíme nahlížet na bezpečnost stejně jak v případě států, tak v případě jednotlivců, i když jsou to zdánlivě protikladné věci. Stát přece nemůže být podle ONDŘEJE¹⁸ dlouhodobě bezpečný, když v bezpečí nebudou občané, kteří v něm žijí. Je tedy na místě mluvit o bezpečnosti globální, která má za úkol zajistit mírovou a ničím nerušenou existenci států a jeho občanů.

Těmto snahám velmi prospívá mezinárodní kooperace v kritických oblastech. Státy uzavírají mezinárodní smlouvy k postihování nežádoucích a společensky neodpustitelným jevům. Takové jsou například snahy při potírání mezinárodního organizovaného zločinu (obchod s lidmi, zbraněmi či drogami). Výsledkem je Úmluva OSN proti transnacionálnímu organizovanému zločinu z roku 2000. Další hmatatelný výsledek trvalého snažení OSN je rezoluce, na které se dohodla Rada bezpečnosti OSN po teroristických útocích z 11. září 2001 na věže Světového obchodního centra v New Yorku. Rezoluce č. 1368/2001 přímo odsuzuje hanebnou hromadnou vraždu, která se bohužel podařila realizovat. Mezinárodním terorismem se zabývá rezoluce číslo 1373/2001.

To, že útok nebyl namířen jen proti Spojeným státům americkým, dokládají i slova tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofiho Annana:

---

¹⁸ ONDŘEJ, J. *Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005, s. 14.

„Tento útok zasáhl vše, co Organizace spojených národů zastává: mír, svobodu, toleranci, lidská práva a ideál jedné společné lidské rodiny. Byl to útok na veškeré naše úsilí vytvořit skutečně mezinárodní společnost založenou na právním řádu. Reagujme tím, že ze všech sil znovu stvrdíme naši víru ve společné lidství a v hodnoty, které sdílíme. Nedovolme, aby byly zničeny. Den po útoku Rada bezpečnosti OSN tuto událost správně označila za ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti.“¹⁹

---

¹⁹ ANNAN, K. *Útok na všechny hodnoty, které OSN zastává* [online]. Praha : United Nations, 2001 [cit. 2009-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=749>>.

5 Jádru jako zdroj pochybností

Bezpečnostní hrozby, které nás mohou potkat ve 21. století, jsou velmi děsivé. Konkrétně si zde uvedeme jednu, asi tu nejstrašlivější, se kterou se prozatím lidstvo setkalo, se zbraněmi hromadného ničení. Nešíření zbraní hromadného ničení je dnes velice zprofanovaný výrok a leckdy je očividné, že lidé, kteří jej vyřknou, si ani pořádně neuvědomují, co tím myslí. Musíme totiž pečlivě rozebrat všechny aspekty této problematiky. Především to, co se za tímto pojmem skrývá.

Zbraně hromadného ničení zahrnují zbraně jaderné, biologické a chemické. Toto označení je velice obecné, proto někteří bezpečnostní experti je dále označují jako např. dílčí zbraně přímo v boji, jakými může být užití nukleárních hlavíc jaderných ponorek či kobercové bombardování s devastujícím účinkem na daném území. Obecně vzato, ZHN mají za úkol způsobit velké materiální škody a zmařit mnoho lidských životů. Mají tak silný devastující účinek, že jen těžko mohou být užity striktně na cíle vojenského charakteru. Snad největší postrach ze skupiny ZHN nahání zbraně jaderné. Je užitečné znát, které konkrétní hrozby jaderné zbraně přinášejí a čeho se můžeme v budoucnu obávat.

Již více než 60 let ví naše civilizace, co dokáže jaderná bomba. Naučila se s ní žít, i když přinejmenším jednou v historii stálo lidstvo na pokraji jaderné katastrofy. Jaderná puma dnes už ale nemusí být jen výsadou armád. Stále více expertů varuje, že se této zbraně mohou zmocnit teroristé.

5.1 Krátká historie jaderných zbraní

5.1.1 První jaderné mocnost

„První jaderná puma byla neobyčejně robustní – vážila několik tun a mohutnost účinku představovala asi 15 000 tun trinitrotoluenu.“²⁰ Američané svou první bombu otestovali 16. července 1945. O několik týdnů později, 6. a 9. srpna, pak došlo k jejímu svržení na japonská města Hirošimu a Nagasaki. Dohromady při obou útocích zahynulo okolo 200 000 lidí. Další tisíce pak umíraly na následky účinků bomb. Sovětský svaz svou první jadernou pumu otestoval 29. srpna 1949.

---

²⁰ GAVLAS, P. *Mezinárodní bezpečnost po skončení studené války*. Praha : Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2007, s. 34.

Jaderná puma pomohla ukončit válku v Tichomoří, ale mnohem důležitější roli sehrála v době studené války. Přitom nebyla naštěstí použita. Atomová bomba se od 50. let stala hlavním měřítkem vojenské síly. Proto se jí snažily získat (a úspěšně) také mocnosti druhé kategorie, jakými jsou Velká Británie (1952) a Francie (1960). Drtivou část světového jaderného arsenálu však vlastnily dvě supervelmoci, USA a SSSR. Později (1964) se k nim přidala i Čína.

5.1.2 Vodíková puma

V 50. letech přišli vojenští výzkumníci ještě s horší zbraní, vodíkovou bombou. Její účinky byly strašlivé (500x větší než v Hirošimě) a kdyby došlo k jejímu nasazení, znamenalo by to apokalypsu. *„Při její první zkoušce, která proběhla v roce 1952, totálně zničila ostrůvek Elugelab v Tichém oceánu. Jen obrovská noha hřibovitého mraku měla v průměru 13 kilometrů, takže by například dokázala pokrýt Prahu od Dejvic až do Hostivaře. Ohnivá koule, která vznikla uvnitř mraku, měla průměr téměř 5 kilometrů a kráter po explozi byl široký 2,1 km a hluboký 55 m. Výbuch vytvořil hřib o výšce 65 km a noha u paty byla široká 13 km.“*²¹ Tehdejší sovětský vůdce Nikita Chruščov podle některých pramenů několik dní nespal, když v roce 1961 shlédl záběry ze zkoušky vodíkové bomby.

Tyto hrůzné zbraně se staly strašákem ideologického konfliktu mezi západem a východem. Úspěšně zabraňovaly oběma stranám k útoku na tu druhou. Přesto byly součástí strategických plánů NATO (tzv. jaderná clona nad Karpatami) i Varšavské smlouvy (útok pozemních sil kombinovaný s použitím taktických jaderných zbraní).

5.1.3 Neutronová bomba

V 70. letech zahájila americká vláda vývoj neutronové bomby. Tato puma neuvolňovala energii v podobě tlakové vlny, nýbrž v podobě neutronů. Ty dokážou projít i kovem a zničit třeba posádky tanků, sám tank však zůstává nepoškozen. Po obrovských protestech veřejnosti prezident Carter její vývoj zastavil, ale co se ve skutečnosti děje v laboratořích Pentagonu, o tom lze jen spekulovat.

---

²¹ GAVLAS, P. *Mezinárodní bezpečnost po skončení studené války*. Praha : Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2007, s. 36.

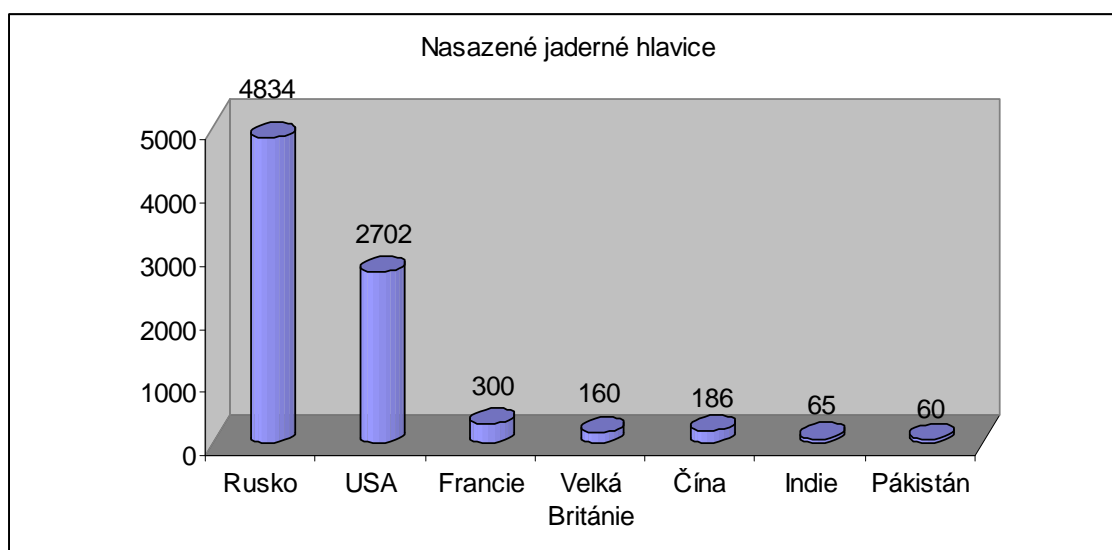
5.2 Možné hrozby v budoucnu

5.2.1 Sestavení bomby

V současnosti vlastní jaderné zbraně USA, Rusko, Velká Británie, Francie, Čína, Indie, Pákistán, Izrael a Severní Korea. Otazník visí nad Íránem. V minulosti se některé státy dobrovolně vlastnictví jaderných zbraní vzdaly a asi dvacítka zemí, mezi kterými je i Česká republika nebo Maďarsko, disponuje technologiemi, které by jim sestavení jaderných zbraní umožnily.

Řada států, které jaderné zbraně vlastní, zároveň řeší nějaký politický konflikt, což zvyšuje riziko použití atomové bomby. I lokální konflikt však může mít globální následky. Například dva rivalové, Indie a Pákistán, žijí v neustálém napětí. Kdyby mezi nimi došlo ke konfliktu a obě odpálily svých 50 jaderných hlavic, bezprostřední ztráty na životech by podle některých geofyziků dosáhly až sedmnácti milionů. Klimatické změny a vzniklé ozónové díry by pak ohrozily celou planetu.

Graf 1: Jaderné mocnosti a počty nasazených hlavic²²

5.2.2 Atomová noc

Při hromadném použití jaderných zbraní by ztráty na životech a zdraví lidí způsobily hlavně účinky tlakové vlny, světelného a tepelného záření a vzniklých požárů. V dalších dnech a týdnech by si mnoho životů vzaly následky nemocí z ozáření

²² GAZDÍK, R. *Počty nasazených jaderných hlavic* [online]. Praha : Centrum Holdings, 3.5.2010 [cit. 2010-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/grafika/2010/05/03/mnozstvi-jadernych-zbrani-ve-svete>>.

pronikavou radiací. Svou roli by v neposlední řadě sehrály i epidemie, jejichž šíření by bylo podmíněno zdravotním oslabením radiačně ozářených osob.

Poté, co by prach zastínil sluneční záření, ochladila by se atmosféra, což by vedlo k poklesu teplot o 10 stupňů Celsia (nukleární podzim) a v případě více mohutných explozí i na -40°C (nukleární zima).

5.2.3 Špinavá atomová bomba

Jen s hrůzou lze domýšlet situaci, ve které se jaderná zbraň dostane do rukou teroristů. Zde by se pravděpodobně jednalo o tzv. špinavou atomovou bombu. Tu lze sestrojít podstatně snáze než klasickou jadernou zbraň.

Špinavá bomba není vlastně jadernou zbraní v pravém slova smyslu. Jedná se o pumu, která obsahuje konvenční trhavinu a jaderný materiál, který se po výbuchu rozšíří do okolí. Její použití by asi nezpůsobilo ohromné ztráty na životech, ale i tak by mohla usmrtit desítky lidí a mnoho dalších by bylo vystaveno nebezpečným účinkům záření.

5.2.4 Kufříková bomba

Mnoho otazníků vzbuzují takzvané kufříkové jaderné bomby. V éře miniaturizace se zmenšuje vše a jaderné zbraně nejsou výjimkou. Vznikly v laboratořích sovětské KGB a dokáží zahubit až 100 000 lidí.

Bomba skutečně vypadá jako běžný kufřík a původně byla určena určeny k odpálení v amerických městech, kam by je přivezli sovětští zpravodajové. Po rozpadu SSSR se jich několik ztratilo a těžko odhadovat, kde vlastně skončily. Lidstvo dosud vyrobilo okolo 130 000 jaderných zbraní. Nezbyvá nám nic jiného než doufat, že dvě japonská města zůstanou v historii jediná, kde kdy byly nasazeny v praxi.²³

---

²³ JANDA, M. Jaderné zbraně stále ještě hrozí! *21. století*. 2007, 3, s. 56 - 59.

6 Otázka odzbrojení

„Pojem odzbrojení můžeme chápat jako složitý proces snižování stavu ozbrojených sil a vojenských výdajů, zničení nebo odstranění zbraní, ať rozmístěných nebo skladovaných, postupnou likvidací kapacity vyrábět nové zbraně, uvolnění a zařazení vojenského personálu do civilního života.“²⁴

Odzbrojení úzce souvisí se snahou o světový a dlouhodobě udržitelný mír. Odzbrojení je faktické a skutečné odzbrojení subjektu, ale v mezinárodních smlouvách a obecně v diplomacii se setkáváme s podobnou terminologií, která ovšem nemá zcela stejný význam. Je to například *omezení zbrojení* (arms limitations), *kontrola zbrojení* (arms control) a *regulace zbrojení* (arms regulation).

Omezení zbrojení chápeme jako mezinárodně dohodnuté a jednostranné opatření omezit ozbrojené síly a jinou podpůrnou činnost. S tímto pojmem se můžeme setkat v několika důležitých mezinárodních smlouvách, jako např. SALT I a II, kde se USA a SSSR zavázaly ke snížení a omezení strategických útočných zbraní.

Kontrola zbrojení je jedna z forem posílení národní bezpečnosti. Takto formulovaný výklad dává prostor jak k redukci, tak k navýšení zbraní v zájmu státní bezpečnosti. Druhý pohled na věc říká, že kontrolou zbrojení se rozumí mezinárodně dohodnuté nebo jednostranné opatření sloužící k omezení či úpravě počtu, typu, vývoji a nabytí zbraní, ozbrojených sil a jiné podpůrné činnosti.

Největší rozdíl mezi *odzbrojením* a *kontrolou zbrojení* je to, že odzbrojení vždy zahrnuje snížení zbraní. To může být snížení počtu jednoho typu či všech a regionální nebo globální. Avšak tyto teorie mohou v dnešním světě vypadat trochu utopisticky. Na kontrolu zbrojení se jinak dívají občané a jejich vlády, které za tímto vidí jak omezení, tak navýšení zbrojních arzenálů ve prospěch vlivu a stability v regionu. Charta OSN zná pojem *úprava zbrojení* (regulation of armaments). Tato formulace je tam záměrně, protože tvůrci Charty chtěli odlišit tento pojem od *snížení zbrojení* (arms limitation), protože *úprava zbrojení* dává jasný prostor pro zvýšení zbraní v zájmu zajištění bezpečnosti.

---

²⁴ ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 336.

6.1 Odzbrojení v praxi

Pokud bychom hovořili pouze o čistém odzbrojení, tak zde můžeme odlišit 2 formy. Jsou to *částečné odzbrojení* a *úplné odzbrojení*. O úplném řešení se píše ve Smlouvě o nešíření jaderných zbraní z roku 1968 či Deklaraci zásad přátelských vztahů a spolupráce z roku 1970. Koncept úplného odzbrojení počítá s komplexním snížením ozbrojených sil na takovou úroveň, která by zajistila udržení vnitřního pořádku za použití pouze nejaderných prostředků. Dále koncepce hovoří o dostatečné vojenské podpoře při zahraničních operacích pod záštitou OSN. Tyto síly by měly být schopny udržet mezinárodní mír a bezpečnost v souladu s kapitolou VII Charty OSN.

Směrnice a pravidla odzbrojení jsou závazně ukotvená v mezinárodních smlouvách. Takto detailně rozpracované vícestranné podmínky byly zapracovány do Smlouvy o zákazu vývoje, výroby a hromadění bakteriologických a toxických zbraní a o jejich likvidaci z roku 1972, Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě z roku 1990, Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a použití chemických zbraní a jejich zničení z roku 1993, Úmluvy o zákazu použití, skladování, výrobě, převádění a o zničení nášlapných min určených proti osobám z roku 1997.

Za dvoustranné smlouvy o odzbrojení můžeme považovat Smlouvu mezi Sovětským svazem a USA o likvidaci raket středního a kratšího doletu z roku 1987, Smlouvy mezi USA a Ruskem START I z roku 1991 a START II z roku 1993, Smlouvu mezi USA a SSSR o likvidaci a zákazu výroby jejich chemických zbraní z roku 1990 a Smlouvu SORT (Strategic Offensive Reduction Treaty) z roku 2002. Této smlouvě se také říká Moskevská, podle níž mají Rusko a USA do roku 2012 snížit svůj jaderný arzenál na 1700 až 2200 jaderných hlavic z 6000 až 7000. Takzvanou moskevskou smlouvu podepsali předchozí prezidenti USA a Ruska, George Bush a Vladimir Putin, v květnu 2002.²⁵

---

²⁵ *Rusko chce v nové smlouvě s USA snížit počet jaderných hlavic* [online]. Praha : Česká tisková kancelář, 20.6.2009 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.sportovninoviny.cz/zpravy/rusko-chce-v-nove-smlouve-s-usa-snit-pocet-jadernych-hlavic/383781&id_seznam=16911>.

6.1.1 Smlouva START

Nejnovější diplomatický úspěch na poli odzbrojení je Smlouva START. „Smlouva byla podepsána 8. dubna 2010 v prostorách Španělského sálu na Pražském hradě.“²⁶ Dokument je podle mnohých bezpečnostních odborníků a politiků průlomový, protože po mnoha letech dává jasný signál. Tím je myšlenka radikálně snížit jaderné arzenály a zapojit do tohoto procesu i další státy vlastníci jaderné zbraně. „Nejsou tedy důležité přesné počty, ale fakt, že se do procesu zapojí i další státy, které vlastní zbylých 10% jaderných zbraní na planetě.“²⁷

Nová smlouva o omezení strategických zbraní předpokládá, že obě země sníží počet jaderných hlavic na 1550. Toto maximum je o 75 procent nižší než limit ve smlouvě START 1 z roku 1991 a o třetinu nižší než limit ze smlouvy SORT z roku 2002. „Podle nového dokumentu bude mít každá země stanovený limit 800 nosičů jaderných zbraní - mezikontinentálních balistických raket, balistických střel vypouštěných z ponorek a těžkých bombardérů určených pro jadernou výzbroj. Američanům i Rusům dohoda určuje strop rozmístěných nosičů na 700 kusů.“²⁸

Smlouva je podmíněna sedmiletou lhůtou ke splnění závazků dohodnutých ve smlouvě. Smlouva navazuje na smlouvu Start I, která vypršela 5. prosince 2009 a ruší smlouvu SORT. Smlouva bude platit deset let od předání ratifikačních listin a je možné ji vypovědět i prodloužit.

---

²⁶ Nová smlouva START se stala realitou [online]. Moskva : Hlas Ruska, 8.4.2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://czech.ruvr.ru/2010/04/08/6171197.html>>.

²⁷ EHL, M. Nová smlouva - start závodů v odzbrojení? [online]. Praha : Economia, 2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-42361370-nova-smlouva-start-zavodu-v-odzbrojeni>>.

²⁸ HEŘMÁNKOVÁ, P; JÉGL, P. Medveděv a Obama podepsali smlouvu o odzbrojení [online]. Praha : Mediafax, 8.4.2010 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mediafax.cz/politika/3021406-Obrazem-Medvedev-a-Obama-podepsali-smlouvu-o-odzbrojeni>>.

7 OSN jako lídr v procesu dekolonizace

Po druhé světové válce, po vzniku Organizace spojených národů, se mnoho národů a miliony obyvatel stalo konečně svobodnými. Od koloniálních nadvlád pomohla OSN skutečně velkým dílem a to především prosazováním *zásady rovných práv a sebeurčení národ*, která vyplývá u Charty. Tato zásada dávala závazky členským státům odpovědným za správu závislých území a stanovovala mezinárodní poručenskou soustavu.

Od roku 1960 se OSN řídí také *Deklarací o poskytnutí nezávislosti koloniálním územím a národům* známou jako Deklarace o dekolonizaci. „*V deklaraci přijaté Valným shromážděním členské státy vyhlásují nutnost urychleně ukončit éru kolonialismu. Dalším dokumentem, jímž se OSN řídí, je rezoluce Valného shromáždění číslo 1541 (XV) z 15. prosince 1960, která definovala tři možnosti udělení plné samosprávy dosud nesamosprávným zemím. Velmi prospěšný byl v tomto procesu Zvláštní výbor 24 pro dekolonizaci, vytvořený Valným shromážděním v roce 1961 ke zkoumání pokroku dosaženého při uskutečňování ustanovení deklarace. Přes obrovský pokrok v oblasti kolonialismu žije stále několik milionů lidí na závislých územích a Spojené národy proto pokračují v pomoci při dosažení konečného sebeurčení či nezávislosti.*“²⁹

7.1 Poručenská rada

V souladu s kapitolou XII Charty OSN byla zřízena Mezinárodní poručenská soustava pro dohled nad poručenským územím, a to po dohodě se státy, které je do té doby spravovaly. *Poručenská rada* byla založena na základě Kapitoly XIII Charty OSN s cílem zajistit výkon správy poručenských zemí a přimět vlády pověřené správou těchto zemí, aby připravily poručenská území na dosažení cílů obsažených v Chartě OSN.

Nesamosprávná území ovšem nespádala pod křídla Poručenské rady. Tuto problematiku řešila až kapitola XI Charty, kde se jasně deklarovala snaha pomoci těmto nesamosprávným územním celkům. „*Členské státy spravující území, která do té doby nedosáhla samosprávy, uznávají zásadu, že zájmy obyvatelstva těchto území jsou rozhodující, a přijímají na sebe posvátnou povinnost maximálně podporovat jejich*

---

²⁹ *Organizace spojených národů a dekolonizace : nejvýznamnější události třicetiletého úsilí Organizace spojených národů ve prospěch koloniálních zemí a národů.* New York : Organizace spojených národů, 1977, s. 4.

blahobyt. “³⁰ Správcovské státy se tímto zavázaly, že svým závislým územím poskytnou politický, sociální a vzdělávací rozvoj. Dále se počítalo s tím, že správcovské státy budou v té nejvyšší možné míře podporovat zřízení samosprávných institucí a trvalé budování demokratického systému.

Teoreticky bylo vše naplánované a již roku 1946 sestavily některé členské státy (Austrálie, Belgie, Dánsko, Francie, Nizozemsko a Nový Zéland) soupis území, která spadají pod jejich samosprávu. Celkem se jednalo o 72 území, která se dostávala postupem doby ze závislosti na svých poručenských státech. Osm z nich dosáhlo nezávislosti před rokem 1959 a do roku 1990 dosáhlo své nezávislosti celkem 53 území.

Tab. 1: Stav závislých území v roce 2003³¹

TERITORIUM	SPRÁVCOVSKÁ ZEMĚ
Afrika:	
Západní Sahara	
Asie a Tichomoří:	
Americká Samoa	USA
Guam	USA
Nová Kaledonie	Francie
Ostrov Pitcairn	Velká Británie
Tokelau	Nový Zéland
Atlantský oceán, Karibská oblast a Středomoří:	
Americké Panenské ostrovy	USA
Anguilla	Velká Británie
Bermudy	Velká Británie
Britské Panenské ostrovy	Velká Británie
Falklandy (Malvíny)	Velká Británie
Gibraltar	Velká Británie
Kajmanské ostrovy	Velká Británie
Montserrat	Velká Británie
Ostrovy Turks a Caicos	Velká Británie
Svatá Helena	Velká Británie

³⁰ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 239.

³¹ *Dependent territories* [online]. Newcastle : Newcastle City Council, 2009 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.newcastle.gov.uk/core.nsf/a/britishdependent>>.

7.2 Průběh dekolonizace

Dekolonizaci můžeme shrnout do 3 etap. První probíhala na přelomu 18. a 19. století na Americkém kontinentě. Asi nejznámější vyhlášení nezávislosti proběhlo roku 1776 v Severní Americe. Úspěch při snaze o dosažení nezávislosti na koloniálních státech v Evropě podnítil národně osvobozené hnutí v Latinské Americe, která využila oslabení Evropy po napoleonských válkách. „*Jihoamerické státy si proto v letech 1810 – 1826 vybojovaly nezávislost na Portugalsku a Španělsku. Do mezinárodního společenství po dovršení osvobozeného procesu vstoupily Mexiko, Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Kostarika, Panama, Venezuela, Kolumbie, Ekvádor, Peru, Bolívie, Chile, Paraguay, Uruguay, Argentina a Brazílie.*“³² V neposlední řadě patří do první vlny také dekolonizace Kanady, která získala statut britské dominium 1867. Dále to byla Austrálie roku 1901 a Nový Zéland 1907.

Evropa byla po druhé světové válce značně politicky a finančně vyčerpaná, kolonie vyžadovaly stále více pozornosti a staly se tak pro kolonizující státy zátěží. Dále na těchto územích sílil tlak nacionalismu, a aby toho nebylo málo, dvě již tehdy světové velmoci (Spojené státy americké a Sovětský svaz) tlačily, aby kolonizované země získaly přinejmenším větší autonomii, protože cítily příležitosti pro své budoucí zájmy.

„*Druhé vlně můžeme říkat asijská. Arabské státy (Saúdská Arábie, Libanon, Sýrie, Jordánsko a Irák) vyhlásily svou nezávislost do roku 1946.*“³³ Ovšem jako počátek se datuje od roku 1945, kdy vyhlásily nezávislost Indonésie a Vietnam. „*Brzy je následovaly Izrael, Pákistán, Indie, Filipíny, Barma, Srí Lanka, Laos a Kambodža.*“³⁴ „*Nakonec se ze svazku s Evropou vyvázaly Kuvajt, Malajsie, Portugalská Indie, Hongkong, Macao, Singapur a Brunej.*“³⁵

Poslední část dekolonizačního procesu proběhla za dramatických událostí na Africkém kontinentě. Započala v severní části a vyvrcholila roku 1960, kdy svou samostatnost získalo 17 států. Rok 1960 se někdy nazývá jako *Rok Afriky*. Dosažení úspěchu v této oblasti bylo velice symbolické a za nejdůležitější fázi dekolonizace se

---

³² KLÍMA, J. *Dekolonizace a problémy třetího světa* [online]. Hradec Králové : Univerzita Hradec Králové, Fakulta humanitních studií, Kabinet ibero-amerických studií, 2003 [cit. 2010-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.kias.cz/media/files/publications/KIAS012_.pdf>.

³³ FERRO, M. *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost. 13.–20. století*. Praha : Lidové noviny, 2007, s. 316.

³⁴ KLÍMA, J. *Poslední koloniální válka*. Praha : Libri, 2001, s. 15.

³⁵ KLÍMA, J. *Poslední koloniální válka*. Praha : Libri, 2001, s. 16.

považuje právě třetí vlna dekolonizace v Africe. Velký díl v této historické změně na mapě světa měla na svědomí právě Organizace spojených národů, a proto jsou tomuto tématu věnovány následující dvě kapitoly.

7.2.1 Alžírsko, počátek africké nestability

Od konce druhé světové války dramaticky vzrostly požadavky kolonizovaných zemí na nezávislost. V roce 1960 bylo zřejmé, že brzy nastane konec evropské koloniální vlády na *černém* kontinentu. Někde šlo předání vlády velice rychle a klidně, ale byla i taková území, kde došlo k rozsáhlým válečným střetům způsobující uprchlické krize.

Důrazné varování vyslalo v té době Alžírsko, kde propukla roku 1954 válka za nezávislost a skončila po 8 krvavých letech v roce 1962. Celkem se odhaduje, že zahynulo přes 300 000 Alžířanů a asi 30 000 Francouzů včetně tehdejších osadníků. Konflikt zapříčinil obrovskou vlnu migrace francouzských osadníků, když vyhnal ze země okolo milionu Francouzů. Tento konflikt zažehl problém i v samotné Francii, když se postupně vystřídal v čele vlády šest ministerských předsedů a známý francouzský prezident Charles de Gaulle také málem přišel o svůj post.

Francouzi nepoužívali v protirevolučním boji moc příjemné prostředky, když využívali násilné přesídlování desítek tisíc alžírských venkovanů do nově vzniklých sídlišť obehnaných (obehnaných) ostnatým drátem. Toto mělo za následek, že povstalci nenacházeli zázemí a pomoc. V březnu 1960 bylo přesídleno do takovýchto táborů asi 1,2 miliónů lidí. Tato segregace obyvatelstva na sympatizující s Francií nebo s povstalci uvolnila emigraci i ze strany alžírského obyvatelstva, které v mnoha tisících utíkalo do Tuniska a Maroka.³⁶

Nastávající krutosti války odstartoval masakr u města Philippeville v srpnu 1955. Před touto operací se měly napadat jen vojenské a politicky související cíle. Bohužel na přímý rozkaz francouzských velitelů Národní osvobozené fronty (Front de Libération Nationale - FLN) nastal masakr civilního obyvatelstva. Celkem bylo

---

³⁶ *Dekolonizace v Africe* [online]. Praha : Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <http://www./dokumenty/state2000_02.pdf>.

zabito 123 obyvatel města a mezi nimi bylo i 71 Francouzů. Tato nepřijatelná agrese velice popudila alžírské obyvatelstvo a zmobilizovala alžírské ozbrojené jednotky.³⁷

Bohužel Organizace spojených národů na tuto palčivou situaci adekvátně nereagovala a v podstatě ani nemohla, protože Francie byla členem Rady bezpečnosti OSN a ujišťovala ostatní členy, že se jedná o vnitřní záležitosti, které si vyřeší sama. Tímto se jasně ukázala špatná struktura rozhodování OSN, když Francie vlastně dala najevo, že OSN je nekompetentní tuto záležitost řešit i přes to, že zde byl problém uprchlíků. Francie je ale nechtěla uznat jako uprchlíky, protože kdyby je uznala, znamenalo by to, že emigranti mají strach z pronásledování francouzskými vojáky a to by Francii velice oslabilo na mezinárodním poli diplomacie. Organizace spojených národů se snažila skrze svoji agenturu UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) dotlačit Francii ke spolupráci, protože situace byla pro Francii čím dál více choulostivější.

Tehdejší Vysoký komisař August Lindt v té době již vyvíjel humanitární práce v Tunisku za materiálního přispění Švýcarska. Ovšem pomoci lidem v Alžírsku v nehumánních táborech se mu zatím nedařilo, proto se obrátil na Washington. Podařilo se vyjednat finanční pomoc, ale jen cíleně na území Tuniska. Postupně se ovšem dařilo tlačit na francouzskou vládu, aby konflikt urychleně ukončila. Vše vyvrcholilo 18. března 1962, kdy se podepsala dohoda o příměří. Otázka uprchlíků se snažila vyřešit zákonnými cestami, než se mělo konat referendum o nezávislosti 1. července 1962.

Valné shromáždění OSN proto vydalo 18. prosince 1961 rezoluci, která měla tento vážný problém začít řešit. Tato rezoluce žádala Vysokého komisaře, aby „*použil prostředky, které má k dispozici, ve prospěch žádaného návratu alžírských uprchlíků z Maroka a z Tuniska do svých domovů a aby zvážil možnost, tam kde je to nutné, usnadnit přesídlení těchto osob do jejich země, pokud toho bude zapotřebí.*“³⁸

Mezi dny od 4. do 25. července bylo z Maroka repatriováno přes 61 000 uprchlíků. Z Tuniska se vrátilo zpět do Alžírka 120 000 uprchlíků v době od 30. května do 20. července. Celkové náklady spojené s repatriací činily 1 241 000 dolarů.

---

³⁷ *Algerian National Liberation (1954-1962)* [online]. Washington : GlobalSecurity.org, 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/algeria.htm>>.

³⁸ *Rezoluce Valného shromáždění OSN 1672 (XVI)*. New York : United Nations, 1961, s. 2.

Referendum o nezávislosti se konalo podle plánu 1. července 1962. Z 99,7 % osob, kterých přišlo k volbám, z toho tedy 91,2 % registrovaných voličů, hlasovalo pro vyhlášení nezávislosti. Francouzští voliči také vyjádřili svůj souhlas a nic tedy nebránilo vyhlásit Alžírsko nezávislým státem. Generál de Gaulle tak učinil 3. července 1962.³⁹

7.2.2 Rok Afriky

Afrika byla na přelomu 19. a 20. století prakticky celá rozdělena mezi evropské koloniální mocnosti, nezávislá byla pouze Etiopie (dříve Habeš) a od roku 1847 Libérie. V roce 1910 vznikla Jihoafrická unie (dnes Jihoafrická republika), v roce 1922 získal nezávislost na Británii Egypt, další země následovaly až v 50. letech: v roce 1951 získala nezávislost na Itálii Libye, v roce 1956 na Francii Maroko a Tunisko a na Egyptu a Británii Súdán. O rok později se stala nezávislou na Británii Ghana a v roce 1958 na Francii Guinea. A pak již přišel *rok Afriky*.

Ze 17 nových států získalo 14 nezávislost na Francii (Čad, Benin, Burkina Faso, Gabon, Kamerun, Konžská republika, Mali, Madagaskar, Mauritanie, Niger, Pobřeží slonoviny, Senegal, Togo a Středoafriická republika), samostatnost získala belgická kolonie Kongo, britská Nigérie a dosavadní britsko-italská kolonie Somálsko.

Dalších 15 států vyhlásilo nezávislost od 1961 do 1970, z toho 11 států na Británii - Sierra Leone, Uganda, Keňa, Tanzanie, Zambie (dříve Severní Rhodesie), Malawi (dříve Njasko), Gambie, Botswana, Lesotho, Svazijsko a Mauricius - na Belgii Rwanda (dosud Ruanda) a Burundi (dosud Urundi), na Francii Alžírsko a na Španělsku Rovníková Guinea. V 70. letech získaly samostatnost bývalé portugalské kolonie Guinea-Bissau, Angola, Mosambik, Kapverdy a Svatý Tomáš, na Francii získaly nezávislost Komory a Džibutsko a na Británii Seychely.

V roce 1980 vyhlásila nezávislost britská kolonie Jižní Rhodesie jako Zimbabwe, o deset let později byla vyhlášena nezávislost Namibie na JAR. Vyhlášení nezávislosti Namibie byla jedna z nejtěžších. „V roce 1969 Rada bezpečnosti odsoudila

---

³⁹ *Dekolonizace v Africe* [online]. Praha : Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <http://www./dokumenty/state2000_02.pdf>.

Jižní Afriku za její vytrvalé popírání autority Organizace spojených národů a požádala ji, aby okamžitě stáhla svou správu z Namibie.“⁴⁰

Dosud posledním samostatným africkým státem se v roce 1993 stala na Etiopii Eritrea. Nejasný je pouze osud Západní Sahary, kde v roce 1976 vyhlásila osvobozenecká fronta Polisario Saharskou arabskou demokratickou republiku. „*Tu ale uznává asi čtyřicítka států a území je z velké části spravováno Marokem.*“⁴¹ Bohužel do dnešního dne není problém Západní Sahary vyřešen.

7.3 Důsledky kolonizace

Největší část z kolonizovaných národů se zbavila statusu kolonie mezi lety 1945 – 1965. „*Klasický kolonialismus v úzkém slova smyslu skončil porážkou Francouzů v Alžírsku a ve Vietnamu a Britů či Nizozemců v Indii a také v Indonésii.*“⁴² Nelze ovšem pominout fakt, že někteří historikové považují klasický kolonialismus do roku 1991, kdy se rozpadl Sovětský svaz.⁴³ Z jeho područí se tehdy dostalo mnoho středoasijských států. Je ovšem pouze otázkou odborné diskuze, zdali se jednalo opravdu o nějakou formu kolonialismu.

Kolonizující státy přistupovaly k požadavkům svých kolonií rozdílně. Některé se s tím smířily a jiné zase nechtěly o ztrátě vlivu ani slyšet. Francie byla právě ta země, která se nechtěla smířit s rozpadem svého impéria a prosazovala velice těsné připoutání. Portugalsko bylo ještě důraznější nežli Francie a drželo se u moci ve svých državách až do 70. let 20. století. Touto neochotou řešit situaci rozumnými a pro všechny přijatelnými prostředky zůstalo osamoceno a v mnoha případech následně kritizováno. Velká Británie si naopak byla velice dobře vědoma toho, že rozpad zaběhnutých pořádků je nevyhnutelný. Přistupovala tak k rozpadu své koloniální říše sofistikovaněji, nežli její kolonizující partneři. Nabídla nově vznikajícím vládám ekonomickou a politickou spolupráci, a navíc místo v Britském společenství národů Commonwealthu.

---

⁴⁰ *Organizace spojených národů a dekolonizace : nejvýznamnější události třicetiletého úsilí Organizace spojených národů ve prospěch koloniálních zemí a národů.* New York : Organizace spojených národů, 1977, s. 20.

⁴¹ *Rok Afriky 1960: nezávislost vyhlásilo 17 států kontinentu* [online]. Praha : Česká tisková kancelář, 13.12.2009 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/svet/afrika/zpravy/-rok-afriky-1960-nezavislost-vyhlasi-17-statu-kontinentu/414342>>.

⁴² FERRO, M. *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost. 13.–20. století.* Praha : Lidové noviny, 2007, s. 33.

⁴³ KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky.* Praha : Ottovo nakladatelství, 2000, s. 264.

Samotná dekolonizace často spočívala ve změně svrchovanosti, jak uvádí FERRO⁴⁴. Přetrvaly všechny možné vazby a vlastně jedna vláda vystřídala tu druhou. Nová spolupráce byla ku prospěchu bývalé metropoli i nástupnickému státu.

Je ovšem na místě otázka, zda bylo vyhlášení nezávislosti vždy ve prospěch místního obyvatelstva. Známe mnoho případů, kdy nástupnické vlády transformovaly z osvobozeneckých hnutí na tvrdé autoritářské či diktátorské režimy. V dnešní době je tento problém v Africe, kde se Organizace spojených národů snaží prostřednictvím svých agentur a úřadů vyřešit palčivost černého kontinentu.

Bohužel ne všude funguje OSN tak, jak by mělo, důkazem je bývalá britská kolonie Jižní Rhodesie. V Zimbabwe, jak se dnes území jmenuje, jsou potlačovány lidské svobody a právo na soukromé vlastnictví. Výsledkem je chybějící zdravotní péče, peněžní prostředky na základní chod státu, elektřina a hladomor. „*Ve státě, který byl příkladem africké prosperity, je dnes inflace přes 231 miliónů procent, což je největší inflace na světě. Bochník chleba stojí tolik, co stálo 12 nových aut před 10 lety.*“⁴⁵ To je jen zlomek toho, co autoritářské nepromyšlené vládnutí přináší. Organizace spojených národů vyvíjí mezinárodní tlak, aby se alespoň potravinová katastrofa v Zimbabwe zmírnila.

---

⁴⁴ FERRO, M. *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost. 13.–20. století.* Praha : Lidové noviny, 2007, s. 33.

⁴⁵ COUSIN, T. *Economic problem in Zimbabwe* [online]. Baltimore : Morgan State University, 3.11.2009 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://media.www.msuspokesman.com/media/storage/paper270/news/2009/03/11/WorldNews/EconomicProblems.In.Zimbabwe-3667199.shtml>>.

8 Reforma Rady bezpečnosti OSN

8.1 Vznik Rady bezpečnosti

Za zrození orgánu Rady bezpečnosti lze považovat sérii jednání po 2. světové válce. Především to byla konference v americkém Dumbarton Oaks od srpna do října 1944 a samozřejmě průlomová konference v San Franciscu 1945. „V Dumbarton Oaks se povedlo dohodnout společnými silami Spojených států, Velké Británie, Sovětského svazu a Čínou vytvoření orgánu pro udržování mezinárodního míru a bezpečnosti.“⁴⁶ V San Franciscu byla poté 51 států světa vytvořena Charta Organizace spojených národů, kde byla Rada bezpečnosti ukotvena mezi hlavní orgány OSN a byla jí svěřena základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a stability.⁴⁷

Stanovilo se pět stálých členů Rady a 6 nestálých, kteří byli jmenováni na základě hlasování Valného shromáždění. Přihlíželo se ke geografickému rozložení a členové byli voleni na 2 roky. Aby byla zajištěna pravidelná obměna nestálých členů a zároveň částečná kontinuita, obsahovala Charta OSN ustanovení, že tři z šesti zvolených nestálých členů při první volbě budou zvoleni pouze jeden rok (čl. 27 odst. 2). Tím se zamezilo tomu, že každé 2 roky by se obměnilo všech 6 nestálých členů, což nebylo ku prospěchu věci. Nestálí členové měli oproti členům stálým nevýhodu při řešení důležitých otázek, poněvadž stálí členové měli tzv. právo veta.

8.2 Pokus o reformu Rady v 70. letech 20. století

Po 2. světové válce byl počet členů OSN značně poznamenán probíhající dekolonizací, kdy se z původních 51 členů rozšířil počet na 114 v roce 1963. To samozřejmě vedlo k tomu, že nově vznikající státy tlačily na mezinárodní společenství, aby jim bylo dovoleno se také zapojit do mezinárodních struktur s důrazem na OSN. Počet členů v Radě bezpečnosti stanovuje Charta. Proto bylo nutné změnit nejprve její stanovy. Tento proces je zakotven v článku 108 a k dosažení účinné změny Charty stanovuje další kroky. Prvním je schválení hlasy dvou třetin členů Valného shromáždění a druhý je ratifikace dvěma třetinami členů OSN, mezi nimiž musí být všichni stálí členové Rady bezpečnosti. Takovéto hlasování proběhlo 17. prosince 1963 a na základě jeho výsledků byla přijata rezoluce 1991 týkající se rovného zastoupení v Radě

⁴⁶ *The Dumbarton Oaks Conversations* [online]. Dumbarton Oaks : Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2009 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.doaks.org/about/the_dumbarton_oaks_conversations.html>.

⁴⁷ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 8.

bezpečnosti, Hospodářské a sociální radě. Pro přijetí bylo 97 hlasů, proti 11 a 4 země se zdržely hlasování.⁴⁸ Není bez zajímavosti, jak hlasovali stálí členové Rady. Pro návrh hlasoval pouze jediný člen, Čínská republika. Velká Británie a Spojené státy americké se zdržely hlasování a Francie a SSSR hlasovaly proti. Tyto postoje ovšem neznamenaly nesouhlas s navrhovanou reformou, ale hlasovaly takto v souvislosti s probíhající studenou válkou.⁴⁹

Rada bezpečnosti se citelně změnila. Ze stávajících 11 členů se rozšířila na 15 členů. Stálých 5 členů zůstalo nezměněno, ale přibyli 4 nestálí členové. Aby se zachoval obdobný proces obměny Rady, tak se do Rezoluce ukotvilo, že vždy 2 ze 4 nových členů budou voleni jen na 1 rok. Již se také formálně zakotvil geografický výběr nestálých členů, kdy Afrika a Asie budou mít dohromady 5 členů, východoevropské státy 1 člena, 2 zástupci budou náležet západní Evropě plus zbylým zemím a kontinentu Jižní Ameriky náleží 2 zástupci.

Tímto aktem dokázaly rozvojové země velikého úspěchu. Svou kvantitativní sílu ukázaly hned v hlasování Valného shromáždění, a proto s nimi velké a vlivné státy napříště musely počítat. Také z tohoto důvodu při druhé části hlasování o nové podobě Charty byl tento návrh ratifikován všemi stálými členy Rady. V platnost vstoupila nová Charta Organizace spojených národů 31. srpna 1965. Tato ratifikace byla nesmírně důležitá do budoucna a stálí členové si to velice dobře uvědomovali. Totiž v případě neratifikování rezoluce, která byla podporována většinou členů OSN, by měla velice negativní dopad na budoucnost hlasování o případných dalších rezolucích.⁵⁰

„V pozdějších letech byly snahy ještě více reformovat Radu bezpečnosti ve prospěch nestálých členů, ale žádný se nedostal ani na pořad jednání. Pouze v roce

---

⁴⁸ LAU, O. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Unipolarity* [online]. Cambridge (Massachusetts): Harvard University, Institute for Quantitative Social Science, 2003 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://people.iq.harvard.edu/~olau/papers/unreform.pdf>>.

⁴⁹ LAU, O. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Unipolarity* [online]. Cambridge (Massachusetts): Harvard University, Institute for Quantitative Social Science, 2003 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://people.iq.harvard.edu/~olau/papers/unreform.pdf>>.

⁵⁰ LAU, O. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Unipolarity* [online]. Cambridge (Massachusetts): Harvard University, Institute for Quantitative Social Science, 2003 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://people.iq.harvard.edu/~olau/papers/unreform.pdf>>.

1979 se Valné shromáždění dohodlo, že problematiku projednají, ale faktická a věcná diskuze se začala vést až po skončení studené války.“⁵¹

8.3 Reformy v 90. letech 20. století

Koncem studené války se otevřela cesta k odborné diskuzi, jakým způsobem transformovat Organizaci spojených národů s důrazem na Radu bezpečnosti, aby vyhovovala požadavkům nastávajícího tisíciletí. Šlo především o reprezentativnost a mezinárodní legitimitu organizace. Euforie mezinárodního společenství z pádu železné opony a konce studené války využily dříve opomíjené poražené státy z 2. světové války, především Japonsko a Německo. Poněvadž tyto 2 státy od 70. let značně zvýšily své příspěvky do rozpočtu OSN, jakmile se naskytla možnost, jak zvýšit svůj vliv v Radě bezpečnosti, snažily se toho patřičně využít.

Podle ZBOŘILA⁵² úvahy o rekonstrukci struktur OSN jsou nejen zcela oprávněné, ale i přirozené, ačkoli se různým pozorovatelům a analytikům, zaujatým i nezaujatým, zdají být důležité i obavy, zda si někdo tuto potřebu nevykládá jen jako pouhé přeformátování nebo naopak jako fundamentální reorganizaci, po které by z celého systému OSN nezůstal kámen na kameni. Ale ani v takovém případě nejde o nic nového. Vzájemná nedůvěra mezi členy OSN se téměř shoduje s daty vzniku této organizace a pomluvy aktivit OSN vrhané na ni jen v letech 1998 – 2004, v době konfliktu na Balkánu, v Afghánistánu a v Iráku, se příliš neliší od útoků zesměšňujících "hlasovací mašinerii" USA v OSN v padesátých a šedesátých letech 20. století. Všeobecné úvahy o potřebě nebo nepotřebnosti OSN jsou tedy nic neříkajícím folklórem mezinárodní politiky, ale teprve otázka, jak bude vypadat konkrétní transformace konkrétní instituce nebo agentury OSN, dává takovému tázání smysl.

8.3.1 Otevřená pracovní skupina

Prvním znatelným krokem k obnovení diskuze k reformě Rady bezpečnosti byl návrh představený v září 1992 Indií a dalšími zeměmi včetně Japonska. Snahou rezoluce bylo zařazení na jednání Valného shromáždění bod, který by řešil rovné zastoupení a rozšíření Rady bezpečnosti OSN. Tento návrh byl jednomyslně přijat a na jeho základě byly přijaty dva důležité dokumenty.

⁵¹ FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 3.

⁵² ZBOŘIL, Z. *Rekonstrukce Rady bezpečnosti OSN s ohledem na střet zájmů uvnitř EU* [online]. Praha : EU-Media, 30.11.1999 [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/rekonstrukce-rady-bezpenosti-osn-s-ohledem-na-stet-zjm-uvnit>>.

První dokument obsahoval zprávu generálního tajemníka OSN z 20. června 1993, která se týkala výše uvedeného zvýšení počtu členů a rovnoměrnějšího zastoupení v Radě. Výsledek byl jednoznačný a pro mnoho zúčastněných překvapivý. Z návrhů totiž vyplynulo, že většina států podporuje rozšíření, ale už jen málo z nich se dokázalo shodnout na počtu, druhu členství nebo na tom, které státy by měly nová křesla obsadit.⁵³

Druhým dokumentem byla rezoluce A/RES/48/26 z 10. prosince 1993 zabývající se odlišným postojem členských států na téma reformy Rady bezpečnosti a ustanovila *Otevřenou pracovní skupinu pro otázku rovného zastoupení a rozšíření členů Rady bezpečnosti a dalších otázek s Radou bezpečnosti spojených*. Měly se změkčit podmínky pro schválení pracovních postupů, které šly realizovat jen upravením Charty, což bylo nepružné a neefektivní. Zlepšení procesní stránky a větší participace středních a menších států zapříčinilo přijetí několika změn týkajících se mnohem větší otevřenosti a odpovědnosti Rady bezpečnosti.⁵⁴

Otevřená pracovní skupina zahájila svou činnost ihned následujícího roku, v lednu 1994. Předpokládalo se, že skupina bude pracovat rychle a efektivně, nicméně po mnoha neshodách uvnitř skupiny byla vždy její činnost prodlužována na jeden rok navíc. Skupina se ve svých zprávách adresované Valnému shromáždění pravidelně zmiňovala, že učinily velké pokroky v procesu rozšíření a reformy Rady bezpečnosti, ale bohužel se nepodařilo dosáhnout všeobecné shody v otázce způsobu tohoto kroku.⁵⁵ Každoročně vypadala práce skupiny velice podobně a mnozí již přestávali doufat, že se podaří vyjednat nějaký konsenzus.

Tři roky po zahájení činnosti Otevřené pracovní skupiny se ovšem začal rýsovat reálný plán, který by vyřešil spory ohledně způsobu rozšíření a reformy Rady bezpečnosti. „*Předseda Otevřené pracovní skupiny a zároveň předseda Valného*

---

⁵³ FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 4.

⁵⁴ *Report of the Security Council; Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters* [online]. New York : United Nations, 1.8.2005 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/ga/62/plenary/screport/bkg.shtml>>.

⁵⁵ *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council* [online]. New York : United Nations, 3.12.1993 [cit. 10.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r026.htm>>.

*shromáždění Razali Ismael navrhl třístupňový plán reformy RB.*⁵⁶ Jejím obsahem bylo rozšíření členských států na 24, přičemž by přibýlo 5 stálých členů bez práva veta a 4 nestálí členové. Razali Ismael dobře věděl, že tento radikální zásah do základů Rady bezpečnosti nepůjde bez bolesti. Proto si chtěl usnadnit prosazení návrhu tím, že by se aplikoval na hlasování článek 18 odst. 2 Charty. Toto ustanovení vyžaduje k přijetí pouze dvě třetiny hlasů přítomných a hlasujících, nikoliv tedy dvě třetiny hlasů všech členů Valného shromáždění, jak vyžaduje článek 108. Řešení se zdálo být efektivní, navíc nebylo v rozporu s Chartou, proto předseda Razali Ismael doufal v úspěch svého plánu.

Podle článku 18 měla být nejprve přijata rezoluce, která by schvalovala rozšíření Rady bezpečnosti. Druhá etapa schvalování měla vyřešit výběr nových stálých členů. Třetí a také poslední etapa by se měla uskutečnit do týdne od odhlasování podoby nových stálých členů, a jež by označila předchozí rezoluce v prvních 2 etapách za změnu Charty OSN. Návrh se dočkal kladných ohlasů ze strany západních států v čele s Německem a Japonskem, které byly po právu označovány za ty, které by se mohly stát novými stálými členy. Bohužel tento entuziasmus nesdílely rozvojové země zastoupených hnutí nezúčastněných a Itálie, které v návrhu viděly obcházení článku 108 Charty. Odmítavé postoje sílily a 23. listopadu 1998 byla Valným shromážděním schválena rezoluce A/RES/53/30 řešící reformu Rady bezpečnosti. Rezoluce ustanovila, že veškeré příští rezoluce či rozhodnutí týkající se Rady bezpečnosti musí být přijaty alespoň dvěma třetinami hlasů členů Valného shromáždění. Přijetím tohoto rozhodnutí se úsilí o reformu vrátilo před původní plán Razaliho Ismaela. Bohužel zdánlivě bezvýhodné debaty trvají dodnes v rámci Otevřené pracovní skupiny, která doposud neukončila svou dlouholetou činnost.⁵⁷

8.4 Reformní snahy ve 21. století

V září roku 2003 byl generálním tajemníkem OSN ustanoven Panel na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu. *„Cílem tohoto konání bylo dotažení návrhů k dořešení reformy Rady bezpečnosti, které dříve zkrachovali na neochotě dosáhnout*

---

⁵⁶ *Report Number 4 from 1997* [online]. New York : United Nations, 1997 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/Pubs/chronicle/1997/issue4/0497p5p.html>>.

⁵⁷ *Report of the Security Council; Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters* [online]. New York : United Nations, 1.8.2005 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/ga/62/plenary/screport/bkg.shtml>>.

rozumného konsensu.“⁵⁸ Panel vypracoval zprávu *Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost* z 2. prosince 2004. Mimo jiné zde byly uvedeny 2 modely jak rozšířit Radu bezpečnosti na 24 členů. Na popud těchto 2 rozdílných návrhů se vytvořily 2 na sobě nezávislé skupiny států, které prosazovaly buď jedno či druhé řešení. První skupina podporující širokou shodu se jmenovala *Uniting for Consensus*. Druhá skupina, tvořená možnými adepty na nové stálé členy tzv. G-4, byla tvořena Japonskem, Německem, Brazílií a Indii. Ty oproti první skupině podporovaly dosažení změn v podobě hlasování nežli neurčitou širokou dohodu.⁵⁹ Obě tyto skupiny poté v červenci roku 2005 představily své koncepty na půdě Valného shromáždění.

8.4.1 Vytvoření Panelu

To, že Rada bezpečnosti je již celá léta kritizována slyšíme z různých stran, ale velice trefně shrnuje tento problém profesor kolumbijské univerzity Edward C. Luck: „*Členství v RB je archaické a reflektující svět v roce 1945 spíše než v roce 2005. Rada je nedemokratická a nereprezentativní. Je nevyrovnaná ve svém složení, pravidlech rozhodování a pracovních metodách. RB je neodpovědná k závazkům vůči ostatním hlavním orgánům OSN, zejména Valnému shromáždění a Hospodářskému a sociálnímu výboru. V důsledku toho ztrácí důvěryhodnost a legitimitu a rovněž snižuje svou legální autoritu kvůli selektivnímu rozhodování, politické vypočítavosti a rostoucí neochotě členů – zejména stálých – jednat na základě svých rozhodnutí, dokonce i těch přijatých podle kapitoly VII Charty OSN.*“⁶⁰

Vytvoření Panelu se dává do souvislosti také s cílem tehdejšího generálního tajemníka OSN Kofiho Annana oslabit vliv Spojených států amerických. Jedna z příčin byla neschopnost OSN zabránit USA napadnout v roce 2004 Irák bez souhlasu Rady bezpečnosti. O tomto nedorozumění se nepřímou zmiňuje generální tajemník i ve svém podnětu k vytvoření Panelu. Zmiňuje, že tento akt zatřásl základy kolektivní

---

⁵⁸ *Members and terms of reference of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change* [online]. New York : United Nations, 3.12.2003 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/secureworld/panelmembers.html>>.

⁵⁹ FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 5.

⁶⁰ LUCK, E. *Rediscovering the Security Council: The High-level Panel and Beyond in Reforming the United Nations for Peace and Security*. New Haven : Yale Center for the Study of Globalisation, 2005, s. 130.

bezpečnosti a podkopal důvěru v možnost kolektivních odpovědí na naše společné problémy a výzvy.⁶¹

Panel byl ustanoven 3. listopadu 2003 dopisem adresovaným předsedovi Valného shromáždění Julianu Robertu Hunteovi. Panel se skládal z 16 členů 16 různých zemí, přičemž předsedou Panelu byl zvolen bývalý thajský premiér Anand Panyarachun. „Panel tvořilo 6 rozvinutých zemí a 9 rozvojových a i geograficky byl poměrně vyvážený, když po 3 zástupcích měly regiony Evropy, Ameriky, Afriky, 5 zástupců bylo z Asie a 1 z Austrálie a Oceánie.“⁶²

Panel zahájil svou činnost na zasedání v New Jersey roku 2003. Nově vytvořený orgán měl podat svou výslednou zprávu generálnímu tajemníkovi do 15. srpna 2004, ale nakonec se tento termín posunul až do prosince téhož roku. Zpráva Panelu Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost byla vydána 2. prosince 2004.

8.4.2 Návrh 2 modelů reformy

Výsledná zpráva se skládala z komplexního pojetí vytyčených bodů, které definoval generální tajemník. Vytyčila hrozby 21. století, adekvátní ochranu proti nim a v neposlední řadě preventivní opatření. Zpráva se zabývá i použitím síly a možné reformy orgánů OSN. Zpráva byla rozsáhlým dokumentem řešícím mnohé palčivé problémy, které organizaci sužovaly, ale největší pozornost médií po zveřejnění upoutala právě ta část, kde se mluvilo o reformách. Bylo to logické, když předešlé pokusy a reformní kroky ztroskotaly na malé podpoře mocností. Celá reformní část tvořila 17 odstavců z celkových 302. Veřejnost čekala průlom, a proto se tématu věnovala značná pozornost. Podle LUCKA⁶³ ovšem „Otázka reformy zastínila možná i důležitější ustanovení z jiných oblastí, jako např. *peacebuilding*, terorismus nebo otázku zbraní hromadného ničení.“

---

⁶¹ LUCK, E. *Rediscovering the Security Council: The High-level Panel and Beyond in Reforming the United Nations for Peace and Security*. New Haven : Yale Center for the Study of Globalisation, 2005, s. 135.

⁶² *Mezinárodní společenství v roce 1994 ve Rwandě selhalo* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 7.4.2004 [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.

⁶³ LUCK, E. *Rediscovering the Security Council: The High-level Panel and Beyond in Reforming the United Nations for Peace and Security*. New Haven : Yale Center for the Study of Globalisation, 2005, s. 143 - 144.

Obsahem zprávy je potvrzení kritiky Rady bezpečnosti, že orgán je zastaralý a již nereflexuje aktuální hrozby a výzvy mezinárodního míru. Distribuce moci mezi členy se změnila a podoba Rady již neodpovídá současnému stavu na světové politické scéně. Dále jsou ve zprávě zmíněny požadavky na změnu orgánu s důrazem na zvýšení efektivity, důvěryhodnosti, zvýšení kapacit a požadavek čelit pružněji tváří v tvář možným hrozbám. Zpráva hovoří o dnešním světě, kdy hrozba jednomu je hrozbou pro všechny. Žádný stát nemůže svou bezpečnost zajistit sám bez mezinárodní spolupráce. Jako konkrétní příklad se zde uvádí fakt, že díky globalizaci má závažný teroristický útok kdekoli ve vyspělém světě okamžité a zničující důsledky v rozvojových zemích. Nebo další negativní příklad v tom, že kdokoli ze 700 milionů cestujících v mezinárodních leteckých spojích může být nechtěným přenašečem smrtelných onemocnění. Na druhou stranu zpráva není vždy kritická a uvádí i příklady pozitivních skutečností, ke kterým došla 16 členná skupina Panelu. Například za 14 let bylo vyjednáváním ukončeno více válek než za předchozích 200 let. Světová zdravotnická organizace pomohla zastavit epidemii SARS dříve, než se stačila rozvinout a vyžádat si obrovské množství životů. V roce 1960 se předpokládalo, že na začátku 21. století bude mnoho států vlastnit jaderné zbraně. Úmluva o nešíření jaderných zbraní tomu zabránila. Ovšem tyto úspěchy však mohou být zastíněny novým vývojem. Není jiné cesty než modernizovat OSN, aby byla schopna reagovat na všechny současné hrozby.⁶⁴ Tyto všechny poznámky můžeme číst jako 3 základní požadavky na budoucí reformní návrhy, a to zvýšit efektivitu, zvýšit důvěryhodnost, kapacitu a zlepšit ochotu konat.

Vše je třeba zajistit čtyřmi základními principy, dle kterých by se měly reformní návrhy držet. První princip mluví o větším zapojení těch, kteří nejvíce přispívají, a to finančně, vojensky či diplomaticky. Druhý koncept dává návod jak zapojit více členů do rozhodovacího procesu, především státy rozvojové. Třetí princip ukládá podmínku, aby budoucí přijaté reformy nenarušily efektivitu Rady bezpečnosti. A nakonec čtvrtý princip se snaží o zvýšení demokracie v Radě. Velice ožehavé téma je právě větší demokratičnost orgánu. Panel si je dobře vědom, že pro větší demokratičnost by stálo za uvážení zmírnit či vyloučit užívání práva veta, ovšem tato myšlenka je politicky neprůchodná. Státy vlastníci možnost práva veta se jej samozřejmě samy nezřeknou, proto se závěrečná zpráva zmiňuje pouze o tom, že v dnešním demokratickém světě má

---

⁶⁴ *Souhrn zprávy „Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost“* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 3.12.2004 [cit. 2010-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1050>>.

právo veta nesystémovou povahu. A vůbec se nehodí, aby se státy mající právo veta zdržovaly jeho užívání v tak závažných otázkách, jakými jsou například porušování lidských práv či genocida. V této souvislosti zpráva v žádném případě nedoporučuje, aby se právo veta rozšířilo i na další členy. Panel ovšem myslel i do budoucna a doporučuje, aby přijaté reformy neplatily natrvalo, ale aby se roku 2020 konala revizní konference.

Zpráva tedy poskytla 2 podobné reformní modely k rozšíření Rady bezpečnosti. Oba se shodnou s přihlédnutím na geografické rozložení křesel na 4 oblastech (Evropa, Amerika, Afrika, Asie a Oceánie). Také oba modely počítají s konečným rozšířením na 24 členů. Výběr členů má být zohledněn podle toho, jaké státy nejvíce přispívají k mezinárodnímu míru a bezpečnosti (čl. 23 Charty) a z pohledu regionálního zohlednění mají mít přednost vždy 3 nejvýznamnější přispěvatelé daného regionu.

Tyto na první pohled velice podobné modely se liší koncepcí podoby členství. První model počítá s vytvořením 6 nových stálých členů bez práva veta a 3 nových nestálých členů. Nová křesla se poměrně rozdělí v rámci regionů tak, aby každý region měl počet stálých a nestálých členů stejně, tedy 6 a dohromady za všechny čtyři regiony celkem 24 křesel. Naproti tomu druhý model nepočítá s vytvořením nových stálých členství, nýbrž chce vytvořit jakousi novou kategorii členů, a to tzv. obnovitelné a neobnovitelné členství. Pro lepší snadnější pochopení se podívejme do tabulek dole. V praxi by to vypadalo tak, že by se vytvořilo 8 obnovitelných čtyřletých nestálých členství a 1 nové klasické neobnovitelné dvouleté členství. Stejně jako první model počítá i tento se stejným regionálním rozložením křesel, tedy 6 na jeden region.⁶⁵

Model A

Počet členů RB se zvýší ze současných 5 na 11. Počet nestálých z 10 na 13. Celkový počet členů RB bude 24. Právo veta zůstává pouze původním pěti stávajícím členům RB.

---

⁶⁵ *Zpráva Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu A/59/565*. New York : Center for UN Reform Education, 2004, s. 87.

Tab. 2: První model⁶⁶

Region	Počet států	Stálé křeslo (pokračující)	Navrhovaná nová stálá křesla	Navrhovaná nestálá křesla (2 roky, nelze prodloužit)	Celkem
Afrika	53	0	2	4	6
Asie a Pacifik	56	1	2	3	6
Evropa	47	3	1	2	6
Amerika	35	1	1	4	6
Celkem	191	5	6	13	24

Model B

Počet stálých členů zůstává nezměněný. Vzniká ale nová kategorie čtyřletého mandátu s možností prodloužení. Počet těchto křesel je 8. Počet nestálých členů RB se zvýší z 10 na 11. Celkový počet členů RB bude 24. Právo veta zůstává pouze původním pěti stálým členům RB.

Tab. 3: Druhý model⁶⁷

Region	Počet států	Stálé křeslo (pokračující)	Navrhovaná křesla na čtyřleté období (lze prodloužit)	Navrhovaná nestálá křesla (2 roky, nelze prodloužit)	Celkem
Afrika	53	0	2	4	6
Asie a Pacifik	56	1	2	3	6
Evropa	47	3	2	1	6
Amerika	35	1	2	3	6
Celkem	191	5	8	11	24

8.4.3 Postoj k navrhovaným změnám

Ideově průlomová zpráva *Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost* byla pro svět celkem překvapivá. První na tuto zprávu reagoval generální tajemník zprávou „Ve větší svobodě: Směrem k rozvoji, bezpečnosti a lidským právům pro všechny“ z 21. března 2005. Ve své zprávě vyzývá Kofi Annan k podpoře 2 návrhů dle zprávy Panelu či jiného životaschopného návrhu, který by vycházel ze zprávy *Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost*. Především klade důraz na 2 základní

⁶⁶ *Strengthening the United Nations* [online]. New York : United Nations, 2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/chap5.htm>>.

⁶⁷ *Strengthening the United Nations* [online]. New York : United Nations, 2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/chap5.htm>>.

atributy, které by měly budoucí reformní návrhy mít. Jsou to větší reprezentativnost a ochota a schopnost jednat, když to bude potřeba. Generální tajemník samozřejmě vyzdvihl 4 principy zmíněné ve zprávě, které považuje za klíčové. V září 2005 se měl konat summit Rady bezpečnosti a generální tajemník apeloval, aby reforma byla přijata do tohoto termínu. Kofi Annan zde preferuje přijetí reformy konsensem, ale zároveň dodává, že pokud ho nebude možné dosáhnout, nemůže to být omluvou pro odklad rozhodnutí. Tato formulace tak zahrnuje 2 základní postoje k reformě, a to postoj zemí Uniting for Consensus usilující o přijetí konsenzem a stejně tak postoj zemí G-4 usilující o případné přijetí i hlasováním.⁶⁸ Bohužel postoj generálního tajemníka není zjevný a jen utvrzuje kritiky organizace v tom, že OSN není schopna čelit problémům tváří v tvář.

Samotné skupiny na své reakce nenechaly dlouho čekat a skupina Uniting for Consensus známá dříve jako Coffee Club⁶⁹ potvrdila souhlas s druhým modelem s drobnými úpravami. Africká unie na zasedání svého výkonného výboru 7. – 8. března 2005 přijala Společný africký postoj k navrhované reformě známý též jako Ezulwini Consensus.⁷⁰ Africké státy požadují, aby byly více zapojeny do vrcholného rozhodování Rady bezpečnosti. To si cení minimálně 2 křesly stálých členů a 5 křesly nestálých členů. Se stálými členy souvisí další požadavek, a to, že právo veta by úplně vymizelo, v opačném případě by se vztahovalo i na nové stálé členy v rámci principu spravedlnosti. Celkem by si africké státy představovaly 26 členů v Radě bezpečnosti. Poslední vlivná zainteresovaná skupina G-4 prosazovala spíše návrh první. V tomto návrhu prosazovala rozšíření Rady bezpečnosti o 10 nových členů, z toho 6 stálých a 4 nestálé s tím, že na nové stálé členy by se vztahovala stejná práva a povinnosti jako na dřívější členy, tedy i právo veta. Ale je důležité dodat, že právo veta by se aktivovalo pro nové stálé členy až po 15 letech, kdy by proběhla plánovaná revize změn Charty. Skupina zemí G-4 se cítila sebevědomě a byla přesvědčena, že pro svůj návrh získá 150 hlasů ve Valném shromáždění. Proto 6. července 2005 představila na půdě VS oficiální návrh rezoluce (A/59/L.64).⁷¹

---

⁶⁸ ANNAN, K. *Ve větší svobodě: Zpráva generálního tajemníka OSN o reformě* [online]. New York : United Nations, 21.3.2005 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom>>.

⁶⁹ FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 5.

⁷⁰ *The Common African Position on the Proposed Reform of the United Nations: „The Ezulwini Consensus“* [online]. Addis Ababa : African Union, 7.3.2005 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <http://www.responsibilitytoprotect.org/files/AU_Ezulwini%20Consensus.pdf>.

⁷¹ FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 6.

8.4.4 Neúspěšná jednání

Změnu Charty OSN, která byla nutná k přijetí reformy Rady bezpečnosti, nebylo jednoduché přijmout. Podle Charty změny nabudou účinnosti pro všechny členy Organizace spojených národů, budou-li schváleny hlasy dvou třetin členů Valného shromáždění a ratifikovány dvěma třetinami členů Organizace podle jejich ústavních předpisů, čítajíc v to všechny stálé členy Rady bezpečnosti (čl. 108). Kterýkoliv takový člen tak mohl v případě nesouhlasu s reformou celý proces zablokovat.

Jedním ze stálých členů Rady bezpečnosti, který dlouhodobě a trvale podporoval změny a především návrh zemí G-4, byla Francie. Deklarovala, že je pro rozšíření jak nestálých, tak stálých členů. A jako jedna z mála podporovala získání stálého křesla pro Afriku. Podobný postoj zastávala i Velká Británie a později vystupovala s Francií ve společných komuniké.

Rusko po prezentaci návrhů v roce 2005 prohlásilo, že je pro jakýkoliv návrh, který získá nejširší možnou podporu. K tomu ale ovšem dodalo, že zvýšení reprezentativnosti by nemělo vést ke snížení efektivity, proto by počet členů neměl výrazně překročit počet 20. Další a mnohem více slyšitelnou podmínkou byl požadavek, že reforma nesmí připustit jakékoliv změny ve statusu ve vztahu ke stávajícím stálým členům Rady bezpečnosti.

Spojené státy americké podmiňovaly, že reforma nesmí snížit efektivitu Rady, proto byly jen pro menší rozšíření a otevřeně dávaly najevo jenom Japonsku, že může získat křeslo stálého člena. Vyvstala otázka, proč USA nepodpořily také Německo, které společně s Japonskem vyvíjelo největší aktivity v reformním procesu. Má se obecně za to, že Bushova administrativa nevyjádřila podporu Německu, protože Německo se stavělo odmítavě k zahájení invaze do Iráku v roce 2003. „*Současná Obamova administrativa neudělala žádný názorový odklon od původního postoje minulé vlády a nadále otevřeně podporuje jenom Japonsko.*“⁷²

Poslední stálý člen Rady bezpečnosti, Čína, se jako jediný dokázal výrazným způsobem názorově posunout. Po prezentaci možných změn z roku 2005 prohlásil, že nesouhlasí s přijetím Japonska za stálého člena, protože Japonsko by nejprve mělo změnit svůj postoj vzhledem ke své válečné minulosti a obecně se přiklonil spíše ke

---

⁷² FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008, s. 7.

konkurenčnímu návrhu uskupení *Uniting for Consensus*. „*Roku 2008 ovšem Čína již přestala být tak kritická směrem ke svým japonským sousedům a prohlásila, že hodnotí kladně snahy Japonska od druhé světové války a dokáže si představit Japonsko jako významnějšího partnera na mezinárodním poli.*“⁷³ Na základě toho lze uvažovat o tom, že Čína není tak striktně proti výraznějšímu zapojení Japonska do mezinárodních struktur, ale neodpovídá na otázku, zda by Čína podpořila případnou kandidaturu Japonska na stálého člena v Radě bezpečnosti.

Značné názorové neshody a především neochota Africké unie a uskupení G–4 nalézt jakýkoliv kompromis zapříčinilo, že reforma se neuskutečnila do summitu v září 2005 podle přání generálního tajemníka. V lednu 2006 Africká unie a skupina G–4 navrhly opět své návrhy s cílem oživit stagnující reformní proces. Bohužel bez odezvy, navíc se začaly objevovat různé nové menší, ne tak radikální návrhy, které ovšem vyvolaly pouze hádky a vzájemné osočování. Pro příklad si uveďme snahy z února 2007, kdy tehdejší předsedkyně Valného shromáždění Hava Rashed Al-Khalifa rozdělila reformní balík na 5 témat a ke každému přiřadila jiného vyjednavče. Výsledkem byl pokus o jakési prozatímní řešení, protože ani jeden návrh neměl potřebnou podporu. To ovšem napadla skupina G–4 s tím, že vyjednavči dostatečně nezohlednili dosavadní výsledky při vyjednávání o rozšíření o stálé i nestálé členy a požadovala výměnu vyjednavců, což celý proces nikam neposunulo.⁷⁴

Jednání na půdě Valného shromáždění ztroskotala, proto se státy dohodly pokračovat na mezivládní úrovni. První taková setkání o reformě Rady bezpečnosti proběhla 4. března 2009.⁷⁵ V tuto dobu probíhá již páté kolo mezivládních rozhovorů a vyjednávání. V současné době řídí tyto rozhovory velvyslanec Afghánistánu Zahir Tanin.⁷⁶

---

⁷³ *China against German UN reform plans* [online]. Bonn : Deutsche Welle, 3.6.2005 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1604275,00.html>>.

⁷⁴ *Update on the resumption of the discussions on Security Council Reform at the General Assembly* [online]. New York : Center for UN Reform Education, 2007 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.centerforunreform.org/node/239>>.

⁷⁵ *States Begin Work Plan on Security Council Reform Negotiations, Start with „Categories of Membership“* [online]. New York : World Federalist Movement - Institute for Global Policy, 3.3.2009 [cit. 2010-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/4724>>.

⁷⁶ *States Submit Over Dozen Proposals on Security Council Reform* [online]. New York : World Federalist Movement - Institute for Global Policy, 11.3.2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/5512>>.

9 OSN a nezbytnost reformy

Poslední kapitola zodpoví otázku, zda je třeba Organizaci spojených národů nějakým způsobem reformovat či nikoliv. Otázka je to vsutku obtížná, na druhou stranu vybraná témata uvedená výše dostatečně ukazují, v jakých oblastech se vyskytují stále problémy a kde se daří naplňovat původní myšlenky a záměry OSN. Organizace má mnoho agentur, které se zabývají různými činnostmi, proto je téměř nemožné analyzovat všechny a podle toho rozhodnout. Budeme tedy uvažovat čistě jen na základě výsledků této práce.

9.1 Mírová organizace

Organizace spojených národů byla založena jako mírová organizace, která měla zajistit prostřednictvím svých členů mír na planetě a předejít konfliktům podobným těm z počátku 20. století.⁷⁷ Měly to zajistit mezinárodní dohody, smlouvy a pakty mezi státy.

Po 2. světové válce byl svět ve velké euforii a většina lidí viděla svět jen černobíle, tedy ty hodné a ty zlé. Ovšem ti, co skutečně rozhodovali o chodu dějin, dobře věděli, že vše nepůjde tak, jak se po válce usneslo Společenství národů a OSN. Sovětský svaz se jako vítězná mocnost, i přes své obrovské ztráty, začal rozpínat a ohrožovat světový mír ve snaze držet ve své sféře vlivu co nejvíce okolních států. Spojené státy americké jako vedoucí hráči v demokratickém světě se nechtěly nechat upozadit, proto se začaly angažovat ve státech, kde měly své politické, ekonomické či jiné záměry jako protipól komunistickým zemím. Datum 12. března 1947 je známé jako počátek tzv. Trumanovy doktríny, kdy americký prezident Harry Truman přednesl svou dnes již legendární řeč. Řekl mimo jiné: „*Věřím, že musíme podporovat svobodné národy, aby si samy mohly zvolit svůj osud.*“⁷⁸, čímž odstartoval tzv. studenou válku. Svět se na 44 let rozdělil tzv. železnou oponou. Bohužel chyběly vlivné kritické hlasy takovéhoho uspořádání. Otázkou je proč když tahle konstelace na mezinárodním poli mohla vzniknout, když jasně odporovala vizím OSN. Navíc, když vezmeme v potaz tzv. závody ve zbrojení, kdy obě strany investovaly nemalé sumy prostředků do vývoje

---

⁷⁷ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 3.

⁷⁸ *Trumanova doktrína* [online]. Praha : Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR, 2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/291/sekce/t-u>>.

nových zbraňových systémů a špionáže. Tento stav vyvrcholil v 60. letech tzv. Karibskou krizí, kdy se svět ocitl na pokraji jaderné války.⁷⁹

OSN se bohužel nepodařilo zabránit válkám, jak se plánovalo při jejím vzniku. V Africe se vystřídalo od tzv. Roku Afriky, kdy získalo nezávislost 17 států⁸⁰ a desítky dalších následující léta, tolik vlád a diktátorů, že to nemá ve světě obdoby. Krutou lekci uštědřila Radě bezpečnosti válka ve Rwandě⁸¹ od dubna do července roku 1994.⁸² Genocida si vyžádala podle odhadů přes 800 000 lidí. Z toho jen 50 000 Hutuů a 750 000 Tutsiů, z čehož je patrné, proti komu byly etnické čistky namířeny. O možném konfliktu se vědělo již dopředu, ale mezinárodní společenství neučinilo adekvátní kroky k tomu, aby situaci předešlo. Vojáci jednotek OSN, UNAMIR, byli přítomni na územích, kde se vraždilo, a přesto nepodnikli nic, aby se zmařilo co nejméně životů.⁸³ Podobným případem byla válka v bývalé Jugoslávii a jeden z nejtemnějších momentů války, masakr ve Srebrenici. Tahle událost je jasným příkladem nekonceptnosti vedení v Radě bezpečnosti, kdy zmatené pokyny a neznalost i podcenění druhé strany nepřímo zapříčinilo velkou etnickou čistku.

Tato jedna z posledních muslimských enkláv ukrývala viníky několika desítek násilných zločinů na místních většinových Srbech. Rada bezpečnosti OSN stanovila mimo jiné i proto 22. února 1993 rezolucí č. 808 Mezinárodní soudní tribunál pro zločiny v bývalé Jugoslávii (ICTY) se sídlem v nizozemském Haagu, který měl viníky potrestat a potenciální pachatele od dalších násilností odradit.⁸⁴ Rada bezpečnosti vyhlásila Srebrenici tzv. bezpečnou zónou, kdy město mělo být demilitarizováno za dohledu mírových jednotek OSN. Bohužel vydáním dalších rezolucí Organizace situaci

---

⁷⁹ SNÁŠEL, F. *Karibská krize: horký podzim studené války* [online]. Praha : Mediacop, 2009 [cit. 2010-04-10]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/den-d/karibska-krize-horky-podzim-studene-valky_28029.html>.

⁸⁰ POLOCHOVÁ, I. *Padesát let po „roce Afriky“: černý kontinent ovládá korupce, bída a hlad* [online]. Praha : MAFRA, 2010 [cit. 2010-04-17]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/padesat-let-po-roce-afriky-cerny-kontinent-ovlada-korupce-bida-a-hlad-1gw-/zahranicni.asp?c=A091231_174320_zahranicni_ipl>.

⁸¹ *United Nations Assistance mission for Rwanda* [online]. New York : United Nations, 2001 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamir.htm>>.

⁸² *Hutu - Tutsi fighting prompts refugee crisis in central Africa* [online]. New York : Cable News Network, 1996 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://edition.cnn.com/EVENTS/1996/year.in.review/topten/hutu/history.html>>.

⁸³ STANTON, G. *Could the Rwandan Genocide Have Been Prevented?* [online]. Washington : Genocide Watch, 2002 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.genocidewatch.org/COULD%20THE%20RWANDAN%20GENOCIDE%20HAVE%20BEEN%20PREVENTED.htm>>.

⁸⁴ *About the ICTY* [online]. Hague : The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, 2009 [cit. 2010-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.icty.org/sections/AbouttheICTY>>.

velice zkomplikovala a odzbrojení polovojských oddílů se nekonalo. Naopak muslimové stále více začali napadat blízké srbské pozice, aniž by nizozemští výsadkáři cokoliv udělali. Neutuchající stav začal eskalovat v létě roku 1995, kdy se srbské jednotky začaly stahovat do oblasti za účelem vyřešení problému výbojné muslimské enklávy. Počátkem července zahájily vojenskou ofenzivu pod velením generála Ratka Mladiče a brzy na to Srbové Srebrenicu dobyli. Poté začali se selekcí obyvatel do připravených autobusů, které je odvážely na připravované hromadné popravy. To se vše dělo před zraky mírových sil OSN, kterých bylo na místě žalostně málo, a které stály proti velké srbské přesile.⁸⁵ Situace z pohledu mírových sil byla velice komplikovaná, protože nizozemský kontingent čítal 570 vojáků a 70 z nich bylo zanedlouho po výsadku zajato srbskými jednotkami a drženo jako rukojmí. Případná snaha vojáků OSN zabránit vstupu Srbů do města a chránit muslimské obyvatelstvo by nevyšla a navíc by tím nizozemští vojáci ohrozili své kolegy v zajetí. Přes 7 000 muslimů⁸⁶ zahynulo během pár dní. Jiné odhady mluví o 8 000 – 10 000 obětech. Tento akt se považuje jako největší masová vražda od konce 2. světové války na evropském území.

9.2 Nutná reforma

Ačkoliv byla Organizace spojených národů založena na ochranu míru, bohužel se nepodařilo odvrátit nový a mnohem delší konflikt, než byly všechny světové války. Lidská práva byla pošlapávána od počátku vzniku OSN a dodnes se přehlíží jejich veřejné porušování, mnohdy schválené i pochybným zákonem. Předcházení válečným konfliktům bylo prioritou organizace, ale stal se úplný opak, když málem v 60. letech propukla další světová, již jaderná válka. Organizace spojených národů jakoby se vždy zaměřila jen tam, kde je to zrovna výhodné a můžeme se ptát: Výhodné pro koho?

Když se zamyslíme, dojdeme k názoru, že Organizace se chová přesně tak, jak chtějí nejvlivnější státy světa a to by se mělo změnit především. Je jasné, že si nárokují největší vliv i v OSN, když jsou zpravidla největšími přispěvateli. To je přece stále neopravňuje ovlivňovat *nezávislou* organizaci ve svůj prospěch na úkor ostatních členů.

Struktura rozhodování je s právem veta tak silně nemoderní a nepružná, že bude asi potřeba ještě mnoho selhání, aby se státy hlouběji zamyslely nad významem

---

⁸⁵ MANDEL, M. *The ICTY calls it „GENOCIDE“* [online]. Srebrenica : Srebrenica Research Group, 1995 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.srebrenica-report.com/icty.htm>>.

⁸⁶ JONES, A. *The Srebrenica Massacre* [online]. Edmonton : Gendercide Watch, 2010 [cit. 2010-06-01]. Dostupné z WWW: <http://www.gendercide.org/case_srebrenica.html>.

demokratického a efektivního rozhodování. S tím souvisí i mnohem větší legitimita Rady bezpečnosti v mezinárodní diplomacii. Válka v Iráku bez souhlasu RB jasně ukázala *rychlost a pružnost* rozhodování v OSN, kdy USA nečekalo na souhlas a zahájilo mnohaletou válku, která neskončila dodnes. Nepraktičnost rozhodovacího procesu v dnešní OSN se ukazuje i v mnohaletých reformních snahách, kdy se státy nemohou dlouhou dobu dohodnout na nějakém přijatelném konsensu pro všechny strany.

Velkým problémem OSN je její rozpočet, přesněji struktura financování a vymahatelnost vyměřených příspěvků. V roce 2003 činily nedoplatky do rozpočtu OSN téměř půl miliardy dolarů.⁸⁷ To poté ovlivňuje rychlost schvalování různých rozvojových programů a iniciativ. Obecně tento následně podfinancovaný rozpočet podkopává úlohu OSN, což vytváří problematickou situaci na mezinárodním diplomatickém poli.

---

⁸⁷ *Rozpočet OSN* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005 [cit. 2010-04-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/?i=204>>.

Závěr

V historii jsme se dopustili mnoha chyb, které bychom nejrady vymazali z dějin. Takové jsou i události z první poloviny 20. století, kdy svět nezvládl své vnitřní problémy a ponořil se do válečné temnoty. Světové vůdčí státy pochopily, že samy nedokážou udržet neklidnou, poválečnou atmosféru na mezinárodním poli a potřebovaly tedy nějakým způsobem sjednotit své zájmy a postoje. V roce 1945 dosáhly důležitého úspěchu, když se státy dohodly na vzniku organizace, která by zaštiťovala zájmy většiny, tedy udržet světový mír a udržovat stabilitu mezinárodní politiky.

Organizace spojených národů se své úlohy důstojně zhostila a státy doufaly, že se brzy vyřeší i spory rodící se ihned po 2. světové válce. Rozdělení geopolitické scény mezi dvě vůdčí mocnosti se bohužel nepodařilo zabránit a nastala doba bipolárního světa. Války a zbrojení nebyly ovšem jediné problémy, se kterými se měla OSN v budoucnu vypořádat. Technologická revoluce, která vypukla během minulého století, zapříčinila mnohem rychlejší rozevírání nůžek mezi bohatým severem a chudým jihem. Chudoba a nemoci třetího světa se staly jedny z hlavních cílů OSN. Tyto problémy na sebe začaly nabalovat druhotné potíže s potravinami, léky, vodou a uprchlíky. Organizace se snaží všemi dostupnými prostředky mírnit dopady těchto těžkostí a můžeme říci, že se jí to daří jen zčásti.

Druhá polovina minulého století, především její začátek, byla charakteristická mimo jiné zdůrazněním důležitosti lidských práv a práva na demokracii. Dekolonizační proces se rozjel v plné síle a násilně nedemokraticky zřízené státy se začaly stále více ozývat. Bohužel role Organizace spojených národů nebyla natolik silná, aby se jí podařilo zabránit regionálním válečným konfliktům nebo zjevnému pošlapávání lidských práv a hodnot ve východním bloku. Sílily proto snahy o reformu OSN ve jménu lepší efektivity a vyjednávací pozice při řešení aktuálních problémů. Záměr to byl dobrý, ale mezinárodní podpory se nedočkal a do dnešních dnů se jakákoliv reforma neuchytila. To jen dokazuje, jak problematické je najít kompromis v tak velké organizaci.

Konec 20. století byl ve znamení svobody, ale bohužel i nestability. Tzv. železná opona padla a počal velký demokratický proces nově vzniklých svobodných států. Radost z tohoto průlomu velmi očernily novodobé válečné konflikty v 90. letech. Válka

v Iráku a Kuvajtu, neodpustitelné konflikty ve Rwandě a na území bývalé Jugoslávie ukázaly, jak bezzubý dokáže být kolos OSN.

Zda je na místě s tímto neuspokojivým stavem něco udělat není jednoduchá otázka. Spíše je logičtější ptát se, jak zabránit takovýmto problémům z minulosti a jestli to bude prostřednictvím Organizace spojených národů efektivnější. V práci se podařilo minimálně kriticky zhodnotit důležitá témata OSN a poukázat na palčivé nedostatky v některých oblastech. Systémové a efektivnější rozhodování je jeden z největších problémů, který se nezlepší během několika následujících let. To samé platí o financování rozpočtu Organizace. Obrovské závazky dlužníků do rozpočtu OSN ve výši přes 3 miliardy dolarů jsou jen malou ilustrací velice složitého fungování Organizace. Organizace nemá prostředky, které by využila při vymáhání závazků vůči svým největším dlužníkům v čele se Spojenými státy americkými.

Je na nás, jakým způsobem naložíme s faktem, že Organizace spojených národů je v současné době nedostatečný nástroj při řešení aktuálních problémů a výzev v nadcházejícím 21. století. Současný generální tajemník Ban Ki-moon před dvěma lety prohlásil“ *„Proces dekolonizace je jeden z obrovských úspěchů Organizace a v dnešním světě již nemá kolonizace místo.“*⁸⁸ OSN by se měla těmito slovy inspirovat a na úspěch dekolonizace navázat dalším mimořádně úspěšným počinem. Období 65 let je ve vývoji lidské historie dlouhá doba a mnohé se změnilo. Proto by bylo na místě se novým podmínkám přizpůsobit a aplikovat nové metody a myšlenky i do OSN.

---

⁸⁸ *Message from decolonization seminar in Indonesia* [online]. New York : United Nations, 14.5.2008 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/News/Press/docs//2008/sgsm11568.doc.htm>>.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005. 288 s. ISBN 80-86348-02-4.
2. EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha : Avis, 2006. 313 s. ISBN 80-7278-326-2.
3. FERRO, M. *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost. 13.–20. století*. Praha : Lidové noviny, 2007. 500 s. ISBN 978-80-7106-837-2.
4. FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. Třebíč : Akcent, 2006. 165 s. ISBN 80-7268-382-9.
5. FREIESLEBEN, J. *Reform of the Security Council in Managing Change at the United Nations*. New York : Center for UN Reform Education, 2008. 108 s. ISBN 1-8811520-18.
6. GAVLAS, P. *Mezinárodní bezpečnost po skončení studené války*. Praha : Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, 2007. 215 s. ISBN 978-80-86747-28-8.
7. HAŠKOVEC, V, et al. *Galerie géniů*. Praha : Albatros, 2004. 413 s. ISBN 80-00-01298-7.
8. JANDA, M. *Jaderné zbraně stále ještě hrozí! 21. století*. 2007, 3, s. 56 - 59.
9. KLÍMA, J. *Poslední koloniální válka*. Praha : Libri, 2001. 212 s. ISBN 80-7277-033-0.
10. KRIEGER, J. *Oxfordský slovník světové politiky*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2000. 1080 s. ISBN 80-7181-463-6.
11. LUCK, E. *Rediscovering the Security Council: The High-level Panel and Beyond in Reforming the United Nations for Peace and Security*. New Haven : Yale Center for the Study of Globalisation, 2005. 130 s.
12. ONDŘEJ, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha : C. H. Beck, 2003. 336 s. ISBN 978-80-7380-129-8.
13. ONDŘEJ, J. *Odzbrojení, prostředek zajištění mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005. 352 s. ISBN 80-86898-53-9.
14. *Organizace spojených národů a dekolonizace : nejvýznamnější události třicetiletého úsilí Organizace spojených národů ve prospěch koloniálních zemí a národů*. New York : Organizace spojených národů, 1977. 40 s.

15. *Rezoluce Valného shromáždění OSN 1672 (XVI)*. New York : United Nations, 1961. 3 s.
16. *Zpráva Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu A/59/565*. New York : Center for UN Reform Education, 2004, s. 87.

Elektronické zdroje

1. *About the ICTY* [online]. Hague : The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, 2009 [cit. 2010-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.icty.org/sections/AbouttheICTY>>.
2. *Algerian National Liberation (1954-1962)* [online]. Washington : GlobalSecurity.org, 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/algeria.htm>>.
3. ANNAN, K. *Útok na všechny hodnoty, které OSN zastává* [online]. Praha : United Nations, 2001 [cit. 2009-12-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=749>>.
4. ANNAN, K. *Ve větší svobodě: Zpráva generálního tajemníka OSN o reformě* [online]. New York : United Nations, 21.3.2005 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom>>.
5. COUSIN, T. *Economic problem in Zimbabwe* [online]. Baltimore : Morgan State University, 3.11.2009 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://media.www.msuspokesman.com/media/storage/paper270/news/2009/03/11/WorldNews/Economic.Problems.In.Zimbabwe-3667199.shtml>>.
6. *Dekolonizace v Africe* [online]. Praha : Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, 2010 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <http://www./dokumenty/state2000_02.pdf>.
7. *Dependent territories* [online]. Newcastle : Newcastle City Council, 2009 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.newcastle.gov.uk/core.nsf/a/britishdependent>>.
8. EHL, M. *Nová smlouva - start závodů v odzbrojení?* [online]. Praha : Economia, 2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-42361370-nova-smlouva-start-zavodu-v-odzbrojeni>>.
9. GAZDÍK, R. *Počty nasazených jaderných hlavic* [online]. Praha : Centrum Holdings, 3.5.2010 [cit. 2010-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/grafika/2010/05/03/mnozstvi-jadernych-zbrani-ve-svete>>.

10. HEŘMÁNKOVÁ, P; JÉGL, P. *Medveděv a Obama podepsali smlouvu o odzbrojení* [online]. Praha : Mediafax, 8.4.2010 [cit. 2010-04-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.mediafax.cz/politika/3021406-Obrazem-Medvedev-a-Obama-podepsali-smlouvu-o-odzbrojeni>>.
11. HOSSEINIOUN, M. *United Nations-San Francisco Reunion for the New Millenium* [online]. New York : United Nations, 3.3.2005 [cit. 2010-03-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/Pubs/chronicle/2005/issue3/0305p24.html>>.
12. *Hutu - Tutsi fighting prompts refugee crisis in central Africa* [online]. New York : Cable News Network, 1996 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://edition.cnn.com/EVENTS/1996/year.in.review/topten/hutu/history.html>>.
13. *China against German UN reform plans* [online]. Bonn : Deutsche Welle, 3.6.2005 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1604275,00.html>>.
14. JONES, A. *The Srebrenica Massacre* [online]. Edmonton : Gendercide Watch, 2010 [cit. 2010-06-01]. Dostupné z WWW: <http://www.gendercide.org/case_srebrenica.html>.
15. KLÍMA, J. *Dekolonizace a problémy třetího světa* [online]. Hradec Králové : Univerzita Hradec Králové, Fakulta humanitních studií, Kabinet ibero-amerických studií, 2003 [cit. 2010-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.kias.cz/media/files/publications/KIAS012_.pdf>.
16. LAU, O. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Unipolarity* [online]. Cambridge (Massachussets) : Harvard University, Institute for Quantitative Social Science, 2003 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://people.iq.harvard.edu/~olau/papers/unreform.pdf>>.
17. MANDEL, M. *The ICTY calls it „GENOCIDE“* [online]. Srebrenica : Srebrenica Research Group, 1995 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.srebrenica-report.com/icty.htm>>.
18. *Members and terms of reference of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change* [online]. New York : United Nations, 3.12.2003 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/secureworld/panelmembers.html>>.

19. *Message from decolonization seminar in Indonesia* [online]. New York : United Nations, 14.5.2008 [cit. 2010-08-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/News/Press/docs//2008/sgsm11568.doc.htm>>.
20. *Mezinárodní společenství v roce 1994 ve Rwandě selhalo* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 7.4.2004 [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.
21. NICKLISCH, A. *Odkaz Jiřího z Poděbrad dnešku a zítřku* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 19.10.2000 [cit. 2009-11-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.
22. *Nová smlouva START se stala realitou* [online]. Moskva : Hlas Ruska, 8.4.2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://czech.ruvr.ru/2010/04/08/6171197.html>>.
23. *Organizace spojených národů* [online]. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 17.7.2007 [cit. 2010-03-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1109>>.
24. POLOCHOVÁ, I. *Padesát let po „roce Afriky“: černý kontinent ovládá korupce, bída a hlad* [online]. Praha : MAFRA, 2010 [cit. 2010-04-17]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/padesat-let-po-roce-afriky-cerny-kontinent-ovlada-korupce-bida-a-hlad-1gw-zahranicni.asp?c=A091231_174320_zahranicni_ip1>.
25. *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council* [online]. New York : United Nations, 3.12.1993 [cit. 10.3.2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r026.htm>>.
26. *Report Number 4 from 1997* [online]. New York : United Nations, 1997 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/Pubs/chronicle/1997/issue4/0497p5p.html>>.
27. *Report of the Security Council; Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters* [online]. New York : United Nations, 1.8.2005 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/ga/62/plenary/screport/bkg.shtml>>.
28. RIES, P. *Byli jsme první - zásluhou českého krále Jiřího z Poděbrad* [online]. Praha : Economia, 17.2.2008 [cit. 2010-08-04]. Dostupné z WWW: <<http://ries.blog.respekt.cz/c/25509/Byli-jsume-prvni-zasluhou-ceskeho-krale-Jiriho-z-Podebrad.html>>.

29. *Rok Afriky 1960: nezávislost vyhlásilo 17 států kontinentu* [online]. Praha : Česká tisková kancelář, 13.12.2009 [cit. 2010-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/svet/afrika/zpravy/-rok-afriky-1960-nezavislost-vyhlasilo-17-statu-kontinentu/414342>>.
30. *Rozpočet OSN* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005 [cit. 2010-04-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/?i=204>>.
31. *Rusko chce v nové smlouvě s USA snížit počet jaderných hlavic* [online]. Praha : Česká tisková kancelář, 20.6.2009 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.sportovninoviny.cz/zpravy/rusko-chce-v-nove-smlouve-s-usa-snizit-pocet-jadernych-hlavic/383781&id_seznam=16911>.
32. RUSSELL, G. *UN budget* [online]. New York : FOX News Network, 17.11.2009 [cit. 2010-07-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.foxnews.com/world/2009/09/17/budget-believe-billion/>>.
33. SNÁŠEL, F. *Karibská krize: horký podzim studené války* [online]. Praha : Mediacop, 2009 [cit. 2010-04-10]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/den-d/karibska-krize-horky-podzim-studene-valky_28029.html>
34. *Souhrn zprávy „Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost“* [online]. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 3.12.2004 [cit. 2010-03-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1050>>.
35. STANTON, G. *Could the Rwandan Genocide Have Been Prevented?* [online]. Washington : Genocide Watch, 2002 [cit. 2010-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.genocidewatch.org/COULD%20THE%20RWANDAN%20GENOCIDE%20HAVE%20BEEN%20PREVENTED.htm>>.
36. *States Begin Work Plan on Security Council Reform Negotiations, Start with „Categories of Membership“* [online]. New York : World Federalist Movement - Institute for Global Policy, 3.3.2009 [cit. 2010-04-03]. Dostupné z WWW: <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/4724>>.
37. *States Submit Over Dozen Proposals on Security Council Reform* [online]. New York : World Federalist Movement - Institute for Global Policy, 11.3.2010 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/5512>>.

38. *Strengthening the United Nations* [online]. New York : United Nations, 2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/chap5.htm>>.
39. *The Common African Position on the Proposed Reform of the United Nations: „The Ezulwini Consensus“* [online]. Addis Ababa : African Union, 7.3.2005 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <http://www.responsibilitytoprotect.org/files/AU_Ezulwini%20Consensus.pdf>.
40. *The Dumbarton Oaks Conversations* [online]. Dumbarton Oaks : Dumbarton Oaks Research Library and Collection, 2009 [cit. 2010-03-05]. Dostupné z WWW: <http://www.doaks.org/about/the_dumbarton_oaks_conversations.html>.
41. TOWNSHEND, C. *The League of Nations and the United Nations* [online]. London : BBC, 1.5.2009 [cit. 2010-03-12]. Dostupné z WWW: <http://www.bbc.co.uk/history/worldwars/wwone/league_nations_01.shtml>.
42. *Trumanova doktrína* [online]. Praha : Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády ČR, 2010 [cit. 2010-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/291/sekce/t-u>>.
43. *United Nations Assistance mission for Rwanda* [online]. New York : United Nations, 2001 [cit. 2010-04-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamir.htm>>.
44. *Update on the resumption of the discussions on Security Council Reform at the General Assembly* [online]. New York : Center for UN Reform Education, 2007 [cit. 2010-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.centerforunreform.org/node/239>>.
45. VONDRA, A. *Severní Korea: „osa zla“ se protнула s atomovou výzbrojí* [online]. Praha : Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 16.10.2006 [cit. 2010-01-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/archivy/clanky_a_projevy_ministra_vondry_2006/severni_korea_osa_zla_se_protnula_s.html>.
46. ZBOŘIL, Z. *Rekonstrukce Rady bezpečnosti OSN s ohledem na střet zájmů uvnitř EU* [online]. Praha : EU-Media, 30.11.1999 [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/rekonstrukce-rady-bezpenosti-osn-s-ohledem-na-stet-zjm-uvnit>>.

Abstrakt

MAREŠ, O. *OSN a její význam ve 21. století : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 62 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: Organizace spojených národů, reforma OSN, odzbrojování, dekolonizace

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu vybraných oblastí, kterým se Organizace spojených národů věnuje. Snaží se najít odpověď, zda je zapotřebí reformovat tuto organizaci a hledá důvody, proč je OSN neefektivní a málo pružná ve svém rozhodování.

Práce je rozdělena do sedmi stěžejních kapitol, z nichž první dvě připomínají první myšlenky na vznik nové organizace, podobné OSN. Zmiňují základní fakta a informace o organizaci a organizační strukturu. Následující tři kapitoly řeší významné oblasti, jakými jsou mezinárodní bezpečnost, jaderné zbraně a problematika odzbrojování. Vymezuje základní pojmy a upozorňuje na možné hrozby. Důležitá je třetí část, která je stěžejním pilířem tématu. Analyzuje dosavadní vyjednávání o zlepšení situace v mezinárodní bezpečnosti a snižování zbraní hromadného ničení ve světě.

Další kapitola pojednává o významném procesu minulého století, kdy proběhla hlavní část dekolonizace. Kapitola zobrazuje chronologii tohoto procesu a věnuje se především období 60. let 20. století, kdy datujeme tzv. rok Afriky. Poslední teoretická kapitola řeší problém reformy OSN. Od 70. let se průběžně státy pokouší o prosazení nějakého kompromisního řešení, ale bohužel do současné doby se nepodařilo dojednat kompromis, který by vyhovoval tolika stranám. Závěrečná část bakalářské práce je věnována subjektivním tezím a názorům, které reflektují zjištěné informace v práci.

Abstract

MARES, O. *The UN and its importance in 21st century: Bachelor Thesis*. Ceske Budejovice: College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 62 p. Supervisor: Ing. Jiri Dusek, Ph.D.

Key words: The United Nations Organization, reformation of the UN, disarmament, decolonization

The Bachelor Thesis is focused on analysis of the specific areas of the United Nations Organization. It deals with the issue if there is a need of reformation of this organization. Furthermore, it tries to discover the reasons why UN is inefficient and not flexible in the decision process.

The Bachelor Thesis is divided into seven pivotal chapters. The first two chapters pursue the primary thoughts related to the formation of the new organization similar to the UN. They are concerned with the basic facts and information about the organizational structure and the organization itself. Following three chapters deal with very important areas such as international security, nuclear weapons, and disarmament issues. They enlarge basic concepts and draw attention to possible threats; the third part represents one of the most pivotal elements of this topic. It analyzes present negotiations in order to improve the situation in terms of international security and decrease weapons of mass destruction on the world.

Another chapter talks about the very significant process of the last century where the main part of decolonization took place. This part figures the whole chronology of the process with the highlights 60's of 20th century; called African Year. The last theoretical chapter solves problems in terms of reformation of the United Nations Organization. Since 70's of this century many countries have strived to enforce some trade-off solutions. Unfortunately, it has been very complicated to set a compromise which will satisfy everybody. The final part is devoted to subjective theses and opinions reflecting the information in the Bachelor Thesis.